

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES



ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

Αραβική Άνοιξη, Άνοδος των Χούθι και η Στρατηγική Σημασία της Ερυθράς
Θάλασσας: Αντίκτυποι στη Ναυτιλία και την Παγκόσμια Εμπορική Κυκλοφορία

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ματθαίος Ματθαίου

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Δημήτριος Τριανταφύλλου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Σοφία Γαλάνη, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου



Copyright © Ματθαίος Ματθαίου, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Δήλωση μη Λογοκλοπής και Ανάληψης Προσωπικής Ευθύνης

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας πτυχιακής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη, ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στη διπλωματική μου εργασία, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει, διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ματθαίος Ματθαίου

Αθήνα, 20/12/2025

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Μέθοδος

Κεφάλαιο 1

Η Αραβική Άνοιξη στη Δημοκρατία της Υεμένης και η Πολιτική Κατάρρευση της Χώρας

1.1 Η Αραβική Άνοιξη στην Υεμένη: κοινωνική εξέγερση και αποτυχημένη πολιτική μετάβαση

1.2 Αιτίες και δυναμική της πολιτικής και στρατιωτικής σύγκρουσης

1.3 Η άνοδος των Χούθι: ιστορικές ρίζες, ιδεολογική συγκρότηση και πολιτικο-στρατιωτική μετεξέλιξη

1.4 Σταδιακή επέκταση της επιρροής των Χούθι και συνολική πολιτική κατάρρευση του κράτους της Υεμένης

Κεφάλαιο 2

Η Στρατηγική Σημασία της Ερυθράς Θάλασσας στο Παγκόσμιο Εμπορικό και Γεωπολιτικό Σύστημα

2.1 Η Ερυθρά Θάλασσα ως κρίσιμος θαλάσσιος διάδρομος του παγκόσμιου εμπορίου

2.2 Ο ρόλος της Διώρυγας του Σουέζ στη διεθνή ναυσιπλοΐα

2.3 Ο Κόλπος του Αντέν και το Στενό Bab el-Mandeb ως στρατηγικά σημεία συμφόρησης

2.4 Στρατηγικές υποδομές, ενέργεια και οικονομική διάσταση της Ερυθράς Θάλασσας

2.5 Η Ερυθρά Θάλασσα στο επίκεντρο σύγχρονων γεωπολιτικών ανταγωνισμών

Κεφάλαιο 3

Η Στρατηγική των Χούθι και οι Επιθέσεις τους στη Ναυτιλία

3.1 Η στρατηγική των Χούθι έναντι της διεθνούς ναυτιλίας

3.2 Οι επιθέσεις των Χούθι σε εμπορικά πλοία: μέσα, τακτικές και επιχειρησιακή εξέλιξη

3.3 Ο αντίκτυπος των επιθέσεων των Χούθι στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα και τη διεθνή ναυτιλία

3.4 Η αντίδραση των ξένων δυνάμεων και οι διεθνείς πρωτοβουλίες για την ασφάλεια της ναυτιλίας

Κεφάλαιο 4

Η Διεθνής Αντίδραση και οι Επιπτώσεις για την Παγκόσμια Ναυτιλία

4.1 Ο Αντίκτυπος στην εμπορική ναυτιλία: αυξημένο κόστος ασφάλειας και λειτουργικές επιβαρύνσεις

4.2 Καθυστερήσεις στις μεταφορές και διαταραχή των διεθνών εμπορικών ροών

4.3 Κυρώσεις, θεσμικές παρεμβάσεις και διεθνείς απαντήσεις των βασικών δρώντων

4.4 Συνολική αποτίμηση των επιπτώσεων για την παγκόσμια ναυτιλία

4.4.1. Οικονομικές και λειτουργικές συνέπειες

4.4.2. Πολιτικές και θεσμικές συνέπειες

4.4.3. Γεωστρατηγικές συνέπειες

4.4.4. Συστημικές επιπτώσεις

Κεφάλαιο 5

Συζήτηση και Ανάλυση

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα, Πιθανές Λύσεις για την Αποκατάσταση της Ασφάλειας και Προοπτικές για το Μέλλον

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την πολιτική και στρατηγική άνοδο του κινήματος των Χούθι στην Υεμένη και αναλύει τις επιπτώσεις της δράσης τους στη στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας ως κρίσιμου ναυτιλιακού διαδρόμου για το διεθνές εμπόριο. Η έρευνα εστιάζει στη σύνδεση μεταξύ της εσωτερικής πολιτικής κατάρρευσης της Υεμένης μετά την Αραβική Άνοιξη, της ανάδυσης των

Χούθι ως κυρίαρχου ένοπλου μη κρατικού δρώντα και της αυξανόμενης ανασφάλειας στη θαλάσσια κυκλοφορία, ιδίως στο στενό Bab el-Mandeb.

Αρχικά, η εργασία αναλύει τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αιτίες της σύγκρουσης στην Υεμένη, καθώς και τη δυναμική της πολιτικής μετάβασης που οδήγησε στην αποδυνάμωση των κρατικών θεσμών και στη διεύρυνση της επιρροής των Χούθι. Στη συνέχεια, εξετάζεται η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας στο πλαίσιο της παγκόσμιας ναυτιλίας, με έμφαση στον ρόλο της Διώρυγας του Σουέζ και του Κόλπου του Αντέν ως ζωτικών θαλάσσιων chokepoints για τη διεθνή οικονομία.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη στρατηγική των Χούθι και στις επιθέσεις τους κατά εμπορικών πλοίων, καθώς και στους αντικτύπους αυτών των ενεργειών στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα, στο κόστος ναυτιλιακής ασφάλειας και στη σταθερότητα των διεθνών εμπορικών ροών. Παράλληλα, αναλύεται η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας και των περιφερειακών δυνάμεων, αναδεικνύοντας τα όρια των στρατιωτικών και θεσμικών παρεμβάσεων χωρίς συνολική πολιτική λύση.

Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ασφάλεια της Ερυθράς Θάλασσας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη σταθερότητα της Υεμένης και ότι η δράση μη κρατικών ένοπλων δρώντων μπορεί να προκαλέσει συστημικές επιπτώσεις στη διεθνή ναυτιλία. Τέλος, προτείνονται πολυδιάστατες λύσεις που συνδυάζουν στρατιωτική αποτροπή, διεθνή συνεργασία και πολιτική σταθεροποίηση ως αναγκαίες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και της παγκόσμιας εμπορικής σταθερότητας.

Λέξεις – κλειδιά: Υεμένη, Χούθι, Ερυθρά Θάλασσα, διεθνής ναυτιλία, περιφερειακές συγκρούσεις

“The Arab Spring, the Rise of the Houthis, and the Strategic Importance of the Red Sea: Impacts on Maritime Shipping and Global Trade Flows”

Matthaios Matthaiou

Abstract

This master’s thesis examines the political and strategic rise of the Houthi movement in Yemen and analyzes the impact of its actions on the strategic importance of the

Red Sea as a critical maritime corridor for international trade. The study focuses on the connection between Yemen's internal political collapse following the Arab Spring, the emergence of the Houthis as a dominant armed non-state actor, and the growing insecurity of maritime traffic, particularly in the Bab el-Mandeb Strait.

Initially, the thesis analyzes the political, social, and economic causes of the conflict in Yemen, as well as the dynamics of the political transition that led to the weakening of state institutions and the expansion of Houthi influence. Subsequently, it examines the strategic importance of the Red Sea within the framework of global maritime trade, emphasizing the role of the Suez Canal and the Gulf of Aden as vital maritime chokepoints for the international economy.

Special emphasis is placed on the Houthis' strategy and their attacks on commercial vessels, as well as the impacts of these actions on the global supply chain, maritime security costs, and the stability of international trade flows. At the same time, the thesis analyzes the response of the international community and regional powers, highlighting the limitations of military and institutional interventions in the absence of a comprehensive political solution.

The study concludes that the security of the Red Sea is intrinsically linked to the stability of Yemen and that the actions of armed non-state actors can generate systemic effects on global maritime trade. Finally, the thesis proposes multidimensional solutions combining military deterrence, international cooperation, and political stabilization as necessary conditions for safeguarding freedom of navigation and global commercial stability.

Keywords: Yemen, Houthis, Red Sea, international maritime shipping, regional conflicts

Εισαγωγή

Η Δημοκρατία της Υεμένης, ένα κράτος στην Αραβική Χερσόνησο, αποτελεί ένα από τα πλέον κρίσιμα γεωστρατηγικά σημεία του διεθνούς συστήματος, λόγω της γεωγραφικής της θέσης στο νοτιοδυτικό άκρο της Αραβικής Χερσονήσου, σε πολύ μεγάλη εγγύτητα με το στενό πέρασμα Bab al-Mandab. Το συγκεκριμένο θαλάσσιο πέρασμα συνδέει την Ερυθρά Θάλασσα με τον Κόλπο του Αντέν και τον Ινδικό Ωκεανό, λειτουργώντας έτσι ως βασικός κόμβος μεταξύ Ασίας, Ευρώπης και Μέσης Ανατολής γενικότερα. Μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της Διώρυγας του Σουέζ

διέρχεται ένα σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου, συμπεριλαμβανομένων ενεργειακών πόρων, πρώτων υλών και καταναλωτικών αγαθών, γεγονός που καθιστά την ασφάλεια της περιοχής ζήτημα παγκόσμιας σημασίας.

Από το 2014 και μετά, η πολιτική και στρατιωτική άνοδος του κινήματος των Χούθι έχει μεταβάλει σε μεγάλο βαθμό το εσωτερικό αλλά και περιφερειακό ισοζύγιο ισχύος στην Υεμένη. Οι Χούθι, αρχικά ένα τοπικό πολιτικό ή θρησκευτικό κίνημα, εξελίχθηκαν σε κυρίαρχο στρατιωτικό και πολιτικό δρώντα σε μεγάλο μέρος της χώρας, αμφισβητώντας την κεντρική κυβέρνηση και προκαλώντας την άμεση εμπλοκή περιφερειακών και διεθνών δυνάμεων. Ο πόλεμος στην Υεμένη δεν περιορίστηκε σε μια εσωτερική σύγκρουση, αλλά εντάχθηκε στο ευρύτερο πλαίσιο των ανταγωνισμών στη Μέση Ανατολή, και κυρίως στον ανταγωνισμό μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ιράν.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ενέργειες των Χούθι δεν περιορίστηκαν στο εσωτερικό της Υεμένης, αλλά επεκτάθηκαν και στον θαλάσσιο χώρο της Ερυθράς Θάλασσας. Οι επιθέσεις σε εμπορικά πλοία, λιμενικές εγκαταστάσεις και ενεργειακές υποδομές ανέδειξαν τη δυνατότητα που έχει ένας μη κρατικός δρών να επηρεάζει άμεσα την ασφάλεια των κρίσιμων θαλάσσιων εμπορικών οδών. Η εξέλιξη αυτή έχει σοβαρές συνέπειες για τη διεθνή ναυτιλία, αυξάνοντας το κόστος μεταφοράς, την ανασφάλεια των θαλάσσιων μετακινήσεων και τον κίνδυνο διαταραχής των παγκόσμιων εφοδιαστικών αλυσίδων. Παράλληλα, η αυξανόμενη στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας έχει οδηγήσει, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο, σε εντονότερη παρουσία διεθνών δυνάμεων, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και ευρωπαϊκά κράτη, με στόχο τη διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας. Η κατάσταση αυτή αναδεικνύει τη σύνθετη σχέση μεταξύ τοπικών συγκρούσεων και παγκόσμιας ασφάλειας, καθώς γεγονότα σε ένα περιφερειακό θέατρο επιχειρήσεων μπορούν να επηρεάσουν άμεσα τη διεθνή οικονομία και τις παγκόσμιες στρατηγικές ισορροπίες καθώς ο αντίκτυπός τους μπορεί ξεπεράσει τα εθνικά σύνορα.

Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να εξετάσει τη δυναμική αυτή, εστιάζοντας στην πολιτική και στρατηγική άνοδο των Χούθι και στη σχέση της με τη μεταβαλλόμενη σημασία της Ερυθράς Θάλασσας ως κρίσιμου ναυτιλιακού διαδρόμου. Μέσα από τη σύνδεση της τοπικής σύγκρουσης στην Υεμένη με τις ευρύτερες γεωπολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις, η εργασία προσπαθεί να συμβάλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μη κρατικοί δρώντες, όπως οι Χούθι, μπορούν να επηρεάσουν κρίσιμες δομές του διεθνούς συστήματος. Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία

υιοθετεί μια συνδυαστική ερευνητική προσέγγιση, αξιοποιώντας τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές μεθόδους ανάλυσης, με στόχο την όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της πολιτικής και στρατηγικής ανόδου των Χούθι και των επιπτώσεών της στη ναυτιλιακή ασφάλεια και τη στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας. Η επιλογή τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής μεθόδου κρίνεται απαραίτητη, καθώς το εν λόγω φαινόμενο περιλαμβάνει πολιτικές, στρατιωτικές και οικονομικές διαστάσεις που δεν μπορούν να αποτυπωθούν επαρκώς μέσω μιας μόνο μεθοδολογικής προσέγγισης.

Ποιοτική ανάλυση

Η ποιοτική ανάλυση της έρευνας βασίζεται κυρίως στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και την ανάλυση περιεχομένου (content analysis). Συγκεκριμένα, εξετάζονται ακαδημαϊκά άρθρα, ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα βιβλία, εκθέσεις διεθνών οργανισμών και αναλύσεις αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων και think tanks, όπως το International Crisis Group, το International Institute for Strategic Studies (IISS), το Council on Foreign Relations και το Carnegie Endowment for International Peace. Μέσω της ανάλυσης αυτών των πηγών επιχειρείται η χαρτογράφηση της πολιτικής και στρατηγικής εξέλιξης των Χούθι, καθώς και η κατανόηση του ρόλου τους ως μη κρατικού δρώντα στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση των στρατηγικών επιλογών των Χούθι, της σχέσης τους με περιφερειακές δυνάμεις, καθώς και της αλληλεπίδρασής τους με τις διεθνείς στρατηγικές για την ασφάλεια της ναυτιλίας. Παράλληλα, εξετάζονται επίσης δηλώσεις, πολιτικά κείμενα και στρατηγικά έγγραφα κρατικών δρώντων (Ηνωμένες Πολιτείες, Σαουδική Αραβία, Ιράν), προκειμένου να αναδειχθεί η διεθνής διάσταση της σύγκρουσης και οι διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την ασφάλεια της Ερυθράς Θάλασσας.

Ποσοτική ανάλυση

Η ποσοτική ανάλυση της έρευνας επικεντρώνεται στη συλλογή και ανάλυση μερικών δεδομένων που αφορούν τη ναυτιλιακή δραστηριότητα και την ασφάλεια στην Ερυθρά Θάλασσα. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον όγκο της ναυτιλιακής κυκλοφορίας, τις εμπορικές ροές, τα περιστατικά επιθέσεων ή παρενοχλήσεων πλοίων και τις αλλαγές στις θαλάσσιες διαδρομές ως αποτέλεσμα της αστάθειας στην περιοχή.

Τα δεδομένα αυτά αντλούνται από διεθνώς αναγνωρισμένες βάσεις δεδομένων και οργανισμούς, όπως η UNCTAD για το θαλάσσιο εμπόριο και διεθνείς ναυτιλιακοί οργανισμοί και εταιρείες ανάλυσης ναυτιλιακού κινδύνου. Μέσω της ποσοτικής ανάλυσης επιχειρείται η αποτύπωση των επιπτώσεων των ενεργειών των Χούθι στη διεθνή ναυτιλία, τόσο σε επίπεδο ασφάλειας όσο και σε επίπεδο οικονομικού κόστους και διατάραξης των εφοδιαστικών αλυσίδων.

Αναλυτικό πλαίσιο και περιορισμοί

Η ανάλυση οργανώνεται σε θεματικές ενότητες που συνδέουν την πολιτική και στρατηγική δράση των Χούθι με τη γεωπολιτική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας. Η μεθοδολογική προσέγγιση επιτρέπει τη σύγκριση διαφορετικών χρονικών περιόδων, ώστε να αναδειχθεί η μεταβολή της στρατηγικής σημασίας της περιοχής πριν και μετά την ενίσχυση της επιρροής των Χούθι.

Ωστόσο, αναγνωρίζονται και ορισμένοι περιορισμοί της έρευνας. Η πρόσβαση σε ακριβή δεδομένα από εμπόλεμες ζώνες είναι πιο περιορισμένη, ενώ η αξιοπιστία ορισμένων πηγών είναι δυνατόν να επηρεάζεται από πολιτικές ή στρατηγικές σκοπιμότητες. Για τον λόγο αυτό, υπάρχει προσπάθεια διασταύρωσης πηγών, με στόχο τη μεγιστοποίηση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των συμπερασμάτων της έρευνας.

Κεφάλαιο πρώτο

Η Αραβική Άνοιξη στη Δημοκρατία της Υεμένης και η Πολιτική Κατάρρευση της Χώρας

Ενότητα 1

Η Αραβική Άνοιξη στην Υεμένη: κοινωνική εξέγερση και αποτυχημένη πολιτική μετάβαση

Η Αραβική Άνοιξη, η οποία εκδηλώθηκε το 2011 ως ένα κύμα λαϊκών εξεγέρσεων σε ολόκληρο τον αραβικό κόσμο, ανέδειξε τις βαθιές δομικές αδυναμίες πολλών κρατών της Μέσης Ανατολής. Στην περίπτωση της Υεμένης, οι κινητοποιήσεις αυτές δεν αποτέλεσαν μια αιφνίδια ρήξη, αλλά την κορύφωση μακροχρόνιων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων. Το καθεστώς του προέδρου Ali Abdullah Saleh, το οποίο κυβερνούσε τη χώρα επί περισσότερες από τρεις δεκαετίες, από το 1978, είχε βασιστεί σε ένα σύστημα προσωποπαγούς εξουσίας, πελατειακών σχέσεων και ελεγχόμενων συμμαχιών με φυλετικές και στρατιωτικές ελίτ (Phillips, 2017).

Παρά τη σχετική πολιτική σταθερότητα που φαινομενικά εξασφάλιζε το καθεστώς Saleh, η Υεμένη παρέμενε ένα από τα φτωχότερα κράτη της περιοχής, με υψηλά επίπεδα ανεργίας, έντονη δημογραφική πίεση και σοβαρές ελλείψεις σε βασικές υποδομές. Η κοινωνική δυσарέσκεια επιδεινώθηκε περαιτέρω από τη διάχυτη διαφθορά και την αίσθηση πολιτικού αποκλεισμού μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού. Οι διαδηλώσεις του 2011, εμπνευσμένες από τις εξελίξεις σε άλλες αραβικές χώρες της Μέσης Ανατολής, όπως την Τυνησία και την Αίγυπτο, εξέφρασαν αυτή τη συσσωρευμένη δυσарέσκεια και έθεσαν ως κεντρικό αίτημα την απομάκρυνση του Saleh και τη ριζική πολιτική μεταρρύθμιση (International Crisis Group, 2011).

Ωστόσο, η εξέγερση στην Υεμένη δεν οδήγησε αμέσως σε μια σαφή πολιτική τομή. Η διάσπαση των ενόπλων δυνάμεων, η ενεργός εμπλοκή φυλετικών και περιφερειακών δρώντων και η βίαιη καταστολή των κινητοποιήσεων οδήγησαν σε παρατεταμένη πολιτική αστάθεια. Η μεταβατική διαδικασία που ξεκίνησε το 2012, με την παραίτηση του Saleh και την ανάληψη της προεδρίας από τον Abdrabbuh Mansur Hadi, βασίστηκε σε διεθνή διαμεσολάβηση και ιδιαίτερα στην πρωτοβουλία του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC). Παρά τη διεθνή στήριξη, η διαδικασία αυτή απέτυχε να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες δομικές αιτίες της κρίσης, περιοριζόμενη κυρίως σε μια αλλαγή ηγεσίας χωρίς ουσιαστική αναδιάρθρωση του κράτους και συνεπώς επίλυση των προβλημάτων που μάστιζαν την κοινωνία (Day, 2012).

Ενότητα 2

Αιτίες και δυναμική της πολιτικής και στρατιωτικής σύγκρουσης

Η πολιτική και στρατιωτική σύγκρουση στην Υεμένη μετά το 2011 δεν αποτελεί απλώς συνέπεια της Αραβικής Άνοιξης, αλλά προϊόν μακροχρόνιων δομικών αδυναμιών του κράτους, οι οποίες χειροτέρευσαν κατά τη διάρκεια της αποτυχημένης μεταβατικής περιόδου. Το κράτος της Υεμένης, χαρακτηριζόταν ήδη πριν το 2011 από μία περιορισμένη θεσμική ικανότητα, ασθενή κεντρικό έλεγχο και εξάρτηση από άτυπα δίκτυα εξουσίας, όπως φυλετικές συμμαχίες και στρατιωτικές ελίτ (Day, 2012). Η Αραβική Άνοιξη δεν δημιούργησε αυτές τις αδυναμίες, αλλά τις κατέστησε ορατές και σε πολλές περιπτώσεις δυστυχώς τις επιδείνωσε.

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που τροφοδότησαν τη σύγκρουση ήταν η αδυναμία της μεταβατικής κυβέρνησης να επιβάλει πολιτική νομιμοποίηση και αποτελεσματική διακυβέρνηση. Ο πρόεδρος Hadi στερούνταν ισχυρής κοινωνικής και πολιτικής βάσης, ενώ η εξουσία του εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από διεθνή στήριξη και όχι από εσωτερική συναίνεση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η πολιτική μετάβαση να εκληφθεί από πολλές ομάδες ως μια επιφανειακή ανακατανομή

εξουσίας, η οποία δεν αντιμετώπιζε τα βαθύτερα αιτήματα πολιτικής συμμετοχής και κοινωνικής δικαιοσύνης (Phillips, 2017).

Παράλληλα, οι φυλετικές και περιφερειακές ανισότητες λειτούργησαν ως πολλαπλασιαστές της σύγκρουσης. Η Υεμένη δεν εξελίχθηκε ποτέ σε ένα πλήρως ενοποιημένο εθνικό κράτος, αλλά παρέμεινε ένα πολιτικό μόρφωμα όπου η τοπική ταυτότητα και οι φυλετικές δομές συχνά υπερίσχυαν της κεντρικής εξουσίας. Η αποτυχία της μεταβατικής διαδικασίας να ενσωματώσει ουσιαστικά αυτές τις δομές σε ένα θεσμικό πλαίσιο οδήγησε στην περαιτέρω απονομιμοποίηση του κράτους και στην ενίσχυση μη κρατικών δρώντων, οι οποίοι εμφανίστηκαν ως εναλλακτικοί φορείς τάξης και ασφάλειας, επιδιώκοντας τη στήριξη των πολιτών (Day, 2012).

Ιδιαίτερα σημαντικός υπήρξε και ο ρόλος της οικονομικής κατάρρευσης. Η μείωση των κρατικών εσόδων, η εξάντληση των φυσικών πόρων και η αδυναμία παροχής βασικών υπηρεσιών δημιούργησαν ένα περιβάλλον γενικευμένης ανασφάλειας. Σε αυτό το πλαίσιο, η βία δεν λειτούργησε μόνο ως μέσο πολιτικής διεκδίκησης, αλλά και ως μηχανισμός επιβίωσης και ελέγχου πόρων. Επομένως, η σύγκρουση, απέκτησε δυναμική τροφοδότησης των ισχυρότερων, όπου η συνέχισή της εξυπηρετούσε συγκεκριμένα συμφέροντα και ομάδες ισχύος (Phillips, 2017).

Σταδιακά, η εσωτερική αυτή κρίση συνδέθηκε με ευρύτερες περιφερειακές αντιπαραθέσεις. Η Υεμένη εντάχθηκε στον γεωπολιτικό ανταγωνισμό μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ιράν, με τις δύο χώρες να αντιλαμβάνονται τη σύγκρουση όχι μόνο ως τοπικό ζήτημα, αλλά ως μέρος ενός ευρύτερου αγώνα επιρροής στη Μέση Ανατολή. Η διεθνοποίηση αυτή της σύγκρουσης δεν αποτέλεσε την πρωταρχική αιτία της πολιτικής κατάρρευσης, αλλά ενίσχυσε τη διάρκεια, την ένταση και την πολυπλοκότητα του πολέμου, περιορίζοντας δραστικά τις δυνατότητες ειρηνικής επίλυσης (International Crisis Group, 2014).

Συνολικά, η σύγκρουση στην Υεμένη μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ εσωτερικής κρατικής αποδυνάμωσης και εξωτερικών παρεμβάσεων. Η αποτυχία της πολιτικής μετάβασης μετά το 2011 δεν οδήγησε απλώς σε πολιτική αστάθεια, αλλά στη σταδιακή αποσύνθεση της κρατικής εξουσίας, δημιουργώντας τις συνθήκες μέσα στις οποίες αναδείχθηκαν οι Χούθι ως κυρίαρχος πολιτικός και στρατιωτικός δρώντας.

Ενότητα 3

Η άνοδος των Χούθι: ιστορικές ρίζες, ιδεολογική συγκρότηση και πολιτικο-στρατιωτική μετεξέλιξη

Οι Χούθι, επισήμως γνωστοί ως Ansar Allah (μαχητές του Θεού), δεν αποτελούν ένα αιφνίδιο φαινόμενο που προέκυψε αποκλειστικά ως αποτέλεσμα της Αραβικής

Άνοιξης, αλλά ένα κίνημα με βαθιές ιστορικές, θρησκευτικές και κοινωνικές ρίζες στη βόρεια Υεμένη. Η βάση του κινήματος εντοπίζεται στη ζαϊντιτική κοινότητα, ένα παρακλάδι του σιιτικού Ισλάμ, η οποία για αιώνες διαδραμάτιζε κεντρικό πολιτικό ρόλο στην Υεμένη μέσω του ζαϊντιτικού ιμαμάτου. Η κατάργηση του ιμαμάτου το 1962 και η σταδιακή περιθωριοποίηση των Ζαϊντιτών στο πλαίσιο του σύγχρονου κράτους της Υεμένης, συνέβαλαν στη μακροχρόνια αποδυνάμωση της πολιτικής και κοινωνικής τους θέσης (Bonnefoy, 2018).

Κατά τη δεκαετία του 1990, η αυξανόμενη επιρροή σαλαφιστικών ρευμάτων και η ενίσχυση σουνιτικών θρησκευτικών ιδρυμάτων, πολύ συχνά με εξωτερική υποστήριξη, θεωρήθηκαν από μεγάλο μέρος της ζαϊντιτικής κοινότητας ως απειλή για τη θρησκευτική και πολιτισμική τους ταυτότητα. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύχθηκε το κίνημα που αργότερα θα εξελισσόταν στους Χούθι, αρχικά με στόχο την πολιτισμική και θρησκευτική αναβίωση και όχι την ένοπλη αντιπαράθεση με το κράτος (Day, 2012).

Η σταδιακή στρατιωτικοποίηση του κινήματος συνδέεται άμεσα με τις συγκρούσεις μεταξύ των Χούθι και του καθεστώτος Saleh από το 2004 έως το 2010. Οι λεγόμενοι “πόλεμοι της Saada” ενίσχυσαν τη συλλογική ταυτότητα των Χούθι ως κινήματος αντίστασης απέναντι σε ένα κράτος που αντιλαμβάνονταν ως εχθρικό και καταπιεστικό. Παρά την ήττα τους σε στρατιωτικό επίπεδο, οι συγκρούσεις αυτές παρείχαν στους Χούθι πολύτιμη εμπειρία σε ένα είδος ανταρτοπόλεμου και οργάνωσης, η οποία αποδείχθηκε καθοριστική τα επόμενα χρόνια (International Crisis Group, 2014).

Η περίοδος μετά το 2011 αποτέλεσε καθοριστικό σημείο καμπής για την πολιτική μετεξέλιξη των Χούθι. Η αποδυνάμωση του κράτους και η αποτυχία της πολιτικής μετάβασης δημιούργησαν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την επέκταση της επιρροής τους. Οι Χούθι υιοθέτησαν μια ρητορική που συνδύαζε αντικαθεστωτικά και αντιιμπεριαλιστικά στοιχεία, όπως επίσης και υποσχέσεις για καταπολέμηση της διαφθοράς, απευθυνόμενοι σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα πέρα από τη παραδοσιακή ζαϊντιτική τους βάση (Phillips, 2017). Η στρατηγική αυτή τους επέτρεψε να παρουσιαστούν ως εναλλακτικός φορέας πολιτικής τάξης σε ένα περιβάλλον γενικευμένης ανασφάλειας.

Παράλληλα, οι Χούθι επέδειξαν αξιοσημείωτη στρατιωτική και πολιτική προσαρμοστικότητα. Μέσω ευκαιριακών συμμαχιών με τοπικούς φυλετικούς ηγέτες και, κυρίως, με δυνάμεις πιστές στον πρώην πρόεδρο Saleh, κατόρθωσαν να επεκτείνουν την εδαφική τους επιρροή. Η κατάληψη της πρωτεύουσας Σανάα το 2014 δεν ήταν απλώς ένα στρατιωτικό γεγονός, αλλά ένα πολιτικό ορόσημο που ανέδειξε τους Χούθι σε κεντρικό δρώντα της κρίσης που αντιμετώπιζε η χώρα, ικανό να επηρεάσει άμεσα τη δομή της εξουσίας στο κράτος (International Crisis Group, 2014).

Η άνοδος των Χούθι συνοδεύτηκε επίσης από σταδιακή διεθνοποίηση του ρόλου τους. Αν και η σχέση τους με το Ιράν συχνά υπερεκτιμάται στη δημόσια ρητορική, η αυξανόμενη πολιτική και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στρατιωτική στήριξη από την Τεχεράνη συνέβαλε στην ενίσχυση της περιφερειακής τους σημασίας. Οι Χούθι μετατράπηκαν έτσι από ένα εσωτερικό κίνημα διαμαρτυρίας σε έναν δρώντα με ευρύτερες γεωπολιτικές επιπτώσεις, γεγονός που προετοίμασε το έδαφος για τη μετέπειτα εμπλοκή τους σε ζητήματα περιφερειακής ασφάλειας, όπως η ναυσιπλοΐα στην Ερυθρά Θάλασσα (Bonnefoy, 2018).

Ενότητα 4

Σταδιακή επέκταση της επιρροής των Χούθι και συνολική πολιτική κατάρρευση του κράτους της Υεμένης

Η σταδιακή επέκταση της επιρροής των Χούθι μετά το 2014 αποτέλεσε τον καταλυτικό παράγοντα για την πλήρη πολιτική κατάρρευση του υεμενικού κράτους. Η κατάληψη της πρωτεύουσας Σανάα δεν αποτελούσε απλά μια επιτυχημένη στρατιωτική επιχείρηση, αλλά ανέδειξε την αδυναμία της μεταβατικής κυβέρνησης να ασκήσει βασικές λειτουργίες κυριαρχίας, όπως ο έλεγχος της επικράτειας, η μονοπώληση της βίας και η διατήρηση της πολιτικής νομιμοποίησης. Από το σημείο αυτό και έπειτα, η Υεμένη εισήλθε σε μια φάση ουσιαστικής κρατικής αποσύνθεσης (Phillips, 2017).

Οι Χούθι υιοθέτησαν μια στρατηγική εδαφικής επέκτασης που βασίστηκε στον συνδυασμό στρατιωτικής ισχύος, πολιτικής διαπραγμάτευσης και επιλεκτικής συνεργασίας με τοπικούς δρώντες. Μέσω της σύναψης συμμαχιών με φυλετικούς ηγέτες και πρώην κρατικούς αξιωματούχους, κατάφεραν να εδραιώσουν την παρουσία τους σε κρίσιμες περιοχές της χώρας. Η συνεργασία τους με δυνάμεις πιστές στον πρώην πρόεδρο Saleh αποδείχθηκε ιδιαίτερα καθοριστική, καθώς τους παρείχε πρόσβαση σε στρατιωτικό εξοπλισμό, θεσμική τεχνογνωσία και κρατικά δίκτυα εξουσίας, επιταχύνοντας τη διάλυση των ήδη αποδυναμωμένων κρατικών δομών (International Crisis Group, 2014).

Η επέκταση αυτή συνοδεύτηκε από τη σταδιακή υποκατάσταση των κρατικών θεσμών από μη κρατικές μορφές διακυβέρνησης. Οι Χούθι επιχείρησαν να επιβάλουν διοικητικό και δικαστικό έλεγχο στις περιοχές που κατείχαν, δημιουργώντας παράλληλες δομές εξουσίας. Αν και οι δομές αυτές παρείχαν σε ορισμένες περιπτώσεις στοιχειώδη ασφάλεια, υπονόμευσαν περαιτέρω την ενότητα και τη νομιμότητα του κράτους, ενισχύοντας τη λογική του κατακερματισμού και της ένοπλης κυριαρχίας (Bonnefoy, 2018).

Η πολιτική κατάρρευση της Υεμένης δεν περιορίστηκε στο εσωτερικό επίπεδο, αλλά απέκτησε άμεσα περιφερειακή και διεθνή διάσταση. Η ενίσχυση των Χούθι και ο έλεγχος στρατηγικών περιοχών προκάλεσαν την έντονη ανησυχία της Σαουδικής Αραβίας, η οποία αντιλήφθηκε την εξέλιξη αυτή ως άμεση απειλή για την περιφερειακή της ασφάλεια. Η στρατιωτική επέμβαση του σαουδαραβικού συνασπισμού το 2015 σηματοδότησε τη διεθνοποίηση της σύγκρουσης και τη μετατροπή της Υεμένης σε πεδίο έμμεσου πολέμου μεταξύ περιφερειακών και διεθνών δυνάμεων, με άμεσο αποτέλεσμα την ανθρωπιστική κρίση που αναγκάστηκαν να υποστούν οι πολίτες του κράτους (Phillips, 2017).

Η διεθνοποίηση αυτή συνέβαλε περαιτέρω στην εδραίωση της πολιτικής κατάρρευσης. Η ένταση των στρατιωτικών επιχειρήσεων, η καταστροφή υποδομών και η ανθρωπιστική κρίση που ακολούθησε κατέστησαν σχεδόν αδύνατη οποιαδήποτε άμεση πολιτική λύση. Σε αυτό το περιβάλλον, οι Χούθι ενίσχυσαν τη θέση τους ως την *de facto* εξουσία σε μεγάλο μέρος της χώρας, παρά τη διεθνή μη αναγνώρισή τους. Η ικανότητά τους να αντέξουν την πίεση ενός διεθνούς συνασπισμού ενίσχυσε το κύρος τους και παγίωσε τον ρόλο τους ως κεντρικού δρώντα της σύγκρουσης (International Crisis Group, 2014).

Συνολικά, η επέκταση της επιρροής των Χούθι και η επακόλουθη πολιτική κατάρρευση της Υεμένης συνιστούν χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτυχίας κρατικής συγκρότησης σε συνθήκες παρατεταμένης κρίσης. Η αλληλεπίδραση μεταξύ εσωτερικής αποδυνάμωσης του κράτους, στρατηγικών επιλογών των Χούθι και εξωτερικών παρεμβάσεων οδήγησε στη δημιουργία ενός κατακερματισμένου πολιτικού και στρατιωτικού τοπίου. Η εξέλιξη αυτή δεν επηρέασε μόνο την εσωτερική ισορροπία ισχύος, αλλά άνοιξε τον δρόμο για τη μετατροπή της Υεμένης σε έναν κρίσιμο γεωστρατηγικό κόμβο, με άμεσες συνέπειες για την ασφάλεια της Ερυθράς Θάλασσας και των διεθνών ναυτιλιακών οδών (Bonnefoy, 2018).

Κεφάλαιο δεύτερο

Η Στρατηγική Σημασία της Ερυθράς Θάλασσας στο Παγκόσμιο Εμπορικό και Γεωπολιτικό Σύστημα

Ενότητα 1

Η Ερυθρά Θάλασσα ως κρίσιμος θαλάσσιος διάδρομος του παγκόσμιου εμπορίου

Η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς θαλάσσιους διαδρόμους παγκοσμίως, συνδέοντας την Ευρώπη με την Ασία και την Ανατολική Αφρική μέσω της Μεσογείου και της Διώρυγας του Σουέζ στην Αίγυπτο. Ο γεωγραφικός της χαρακτήρας, μήκους περίπου 2.000 χιλιομέτρων, δημιουργεί έναν

φυσικό διάδρομο που είναι εξαιρετικά περιορισμένος, ανάμεσα στην χερσαία ζώνη της Σαουδικής Αραβίας και της Ανατολικής Αφρικής, γεγονός που ενισχύει τη στρατηγική του σημασία (Storford, 2009). Η Ερυθρά Θάλασσα είναι αναντικατάστατη για τη διεθνή ναυτιλία, καθώς επιτρέπει την γρήγορη και οικονομικά συμφέρουσα μεταφορά εμπορευμάτων και ενέργειας μεταξύ Ευρώπης και Ασίας. Η παράκαμψή της, μπορεί να γίνει μέσω του Ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδας σημαίνει αύξηση της απόστασης κατά περίπου 7.000 χιλιόμετρα, με συνέπεια σημαντική αύξηση του κόστους μεταφοράς, του χρόνου ταξιδιού και του ρίσκου για τις εμπορικές εταιρείες (UNCTAD, 2022).

Ιστορικά, η Ερυθρά Θάλασσα αποτελούσε από τους πρώτους εμπορικούς διαδρόμους μεταξύ Ανατολής και Δύσης, χρησιμοποιούμενη από τις εμπορικά καραβάνια για τη μεταφορά μπαχαρικών, μεταξιού και πολύτιμων μετάλλων ήδη από την αρχαιότητα. Με την κατασκευή της Διώρυγας του Σουέζ το 1869, η στρατηγική της αξία αυξήθηκε δραματικά, καθώς η διώρυγα μετέτρεψε την Ερυθρά Θάλασσα σε κρίσιμο παγκόσμιο κόμβο εμπορίου, μειώνοντας σημαντικά το χρόνο ταξιδιού για χιλιάδες εμπορικά πλοία κάθε χρόνο (Storford, 2009).

Η σημασία της Ερυθράς Θάλασσας ενισχύεται και από το γεγονός ότι μέσω αυτής διέρχονται μεγάλες ποσότητες ενεργειακών πόρων. Περίπου 4-5 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου την ημέρα διακινούνται μέσω της Διώρυγας του Σουέζ, με προορισμό κυρίως την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, καθιστώντας την Ερυθρά Θάλασσα κρίσιμη για την ενεργειακή ασφάλεια πολλών κρατών (UNCTAD, 2022). Επιπλέον, η ναυτιλιακή κίνηση περιλαμβάνει εμπορευματοκιβώτια, χύδην φορτία, LNG και άλλες κρίσιμες πρώτες ύλες, γεγονός που καθιστά την περιοχή εξαιρετικά ευάλωτη σε διακοπές ή στρατιωτικές απειλές (Bueger, 2015).

Η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας δεν περιορίζεται στην οικονομική διάσταση. Η περιοχή αποτελεί επίσης κρίσιμο γεωπολιτικό κόμβο, καθώς η κατοχή ή ο έλεγχος των παραλίων και των θαλάσσιων οδών μπορεί να επηρεάσει άμεσα τις παγκόσμιες εμπορικές ροές. Σε περιόδους αστάθειας, όπως η εμφάνιση πειρατείας στον Κόλπο του Αντέν και η πολιτική κρίση στην Υεμένη, η διεθνή ναυτιλία επηρεάζεται άμεσα, κάτι το οποίο έχει ως επακόλουθο την αύξηση των ασφαλιστικών δαπανών, καθυστερήσεις στα λιμάνια και ανακατεύθυνση δρομολογίων. Αυτό καθιστά την Ερυθρά Θάλασσα όχι μόνο εμπορικό, αλλά και γεωστρατηγικό πλεονέκτημα για δρώντες που μπορούν να επηρεάσουν τη σταθερότητα της περιοχής, όπως τα τοπικά κινήματα (Bueger, 2015).

Συνολικά, η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί κρίσιμο παγκόσμιο θαλάσσιο διάδρομο, η σταθερότητα και ασφάλεια του οποίου επηρεάζει άμεσα τη λειτουργία των παγκόσμιων εμπορικών και ενεργειακών ροών. Η γεωγραφική της θέση, η ιστορική της σημασία και η έντονη στρατηγική συγκέντρωση υποδομών καθιστούν την

Ερυθρά Θάλασσα έναν από τους πλέον καθοριστικούς θαλάσσιους διαδρόμους της σύγχρονης διεθνούς οικονομίας (Storford, 2009, UNCTAD, 2022, Bueger, 2015).

Ενότητα 2

Ο ρόλος της Διώρυγας του Σουέζ στη διεθνή ναυσιπλοΐα

Η Διώρυγα του Σουέζ, η οποία συνδέει την Ερυθρά Θάλασσα με τη Μεσόγειο, αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους τεχνητούς θαλάσσιους διαύλους στον κόσμο. Η κατασκευή της ολοκληρώθηκε το 1869 και από τότε μετατράπηκε σε κεντρικό μονοπάτι για το παγκόσμιο εμπόριο, επιτρέποντας στα πλοία να παρακάμπτουν την μακρά και επικίνδυνη διαδρομή γύρω από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας (Storford, 2009). Η διώρυγα μειώνει την απόσταση μεταξύ Ευρώπης και Ασίας κατά περίπου 7.000 χιλιόμετρα, μειώνοντας το κόστος, τον χρόνο ταξιδιού και τον κίνδυνο μεταφορών.

Στη σύγχρονη εποχή, η Διώρυγα του Σουέζ μεταφέρει περίπου το 10-12% του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου, περιλαμβάνοντας πετρέλαιο, LNG, χύδην φορτία και εμπορευματοκιβώτια. Η σημασία της δεν περιορίζεται μόνο σε όγκο, αλλά και σε στρατηγική διάσταση: μέσω της διώρυγας περνούν μεγάλες ποσότητες ενεργειακών ροών από τον Περσικό Κόλπο προς τις αγορές της Ευρώπης και της Αμερικής, καθιστώντας την κρίσιμη για την παγκόσμια ενεργειακή ασφάλεια (UNCTAD, 2022; EIA, 2023).

Η ευπάθεια της διώρυγας έγινε εμφανής κατά την προσωρινή διακοπή κυκλοφορίας των πλοίων από το πλοίο Ever Given τον Μάρτιο του 2021, το οποίο είχε κολλήσει μέσα στη διώρυγα. Η παρεμπόδιση της κυκλοφορίας για μόλις έξι ημέρες προκάλεσε καθυστερήσεις σε εκατοντάδες πλοία, απώλειες δισεκατομμυρίων δολαρίων και αναδείχθηκε η απόλυτη εξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας από αυτόν τον θαλάσσιο διάδρομο (Storford, 2009, UNCTAD, 2022). Το περιστατικό αυτό ανέδειξε επίσης την ανάγκη για στρατηγική προστασία και διαχείριση των θαλάσσιων κόμβων που συνδέονται με τη διώρυγα.

Η Διώρυγα του Σουέζ δεν αποτελεί μόνο εμπορικό πέρασμα, αλλά και κρίσιμο γεωπολιτικό εργαλείο. Ο έλεγχος της διώρυγας επιτρέπει σε κράτη ή διεθνείς δυνάμεις να επηρεάζουν την παγκόσμια ναυσιπλοΐα και την οικονομία. Η Αίγυπτος, ως το κυρίαρχο κράτος της διώρυγας, διαθέτει στρατιωτική και τεχνολογική υποδομή για την προστασία της, ενώ μεγάλες δυνάμεις όπως οι ΗΠΑ, η Κίνα και η ΕΕ παρακολουθούν στενά την ασφάλεια της περιοχής (Bueger, 2015).

Επίσης, η στρατηγική σημασία της διώρυγας συνδέεται άμεσα με τη σταθερότητα της Ερυθράς Θάλασσας και των γειτονικών περιοχών. Πολιτικές κρίσεις και ένοπλες συγκρούσεις στη βόρεια Αφρική ή στη χερσαία ζώνη της Υεμένης μπορούν να

απειλήσουν την ασφάλεια της διώρυγας, προκαλώντας διεθνείς ανησυχίες για τη διατήρηση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας. Η ύπαρξη “στρατηγικών chokepoints”, όπως η Διώρυγα του Σουέζ, καθιστά τις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες ευάλωτες σε γεωπολιτικές εντάσεις, γεγονός που ενισχύει τον ρόλο των διεθνών ναυτικών αποστολών για την προστασία των εμπορικών ροών (Bueger, 2015; UNCTAD, 2022).

Τέλος, η διώρυγα αποτελεί επίσης κρίσιμη υποδομή για την ανάπτυξη παγκόσμιων ναυτιλιακών στρατηγικών και τη διαμόρφωση πολιτικών ασφαλείας. Η ικανότητα να ελέγχει κανείς τη ροή εμπορευμάτων μέσω της διώρυγας έχει άμεσες επιπτώσεις στη διαπραγματευτική ισχύ των κρατών, στην ενεργειακή ασφάλεια και στην οικονομική ευστάθεια πολλών περιοχών του κόσμου. Αυτό το καθιστά όχι απλά τεχνική υποδομή, αλλά έναν βασικό γεωπολιτικό παράγοντα σε περιφερειακό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο (ΕΙΑ, 2023).

Ενότητα 3

Ο Κόλπος του Αντέν και το Στενό Bab el-Mandeb ως στρατηγικά σημεία συμφόρησης

Το νότιο άκρο της Ερυθράς Θάλασσας αποτελεί κρίσιμο γεωγραφικό και στρατηγικό σημείο, όπου η θάλασσα στενεύει στο Στενό Bab el-Mandeb, συνδέοντας την Ερυθρά Θάλασσα με τον Κόλπο του Αντέν και, μέσω αυτού με τον Ινδικό Ωκεανό. Το στενό έχει πλάτος περίπου 20 χιλιομέτρων στο στενότερο σημείο του, γεγονός που το καθιστά ευάλωτο σε διαταραχές της ναυσιπλοΐας (Bueger, 2015). Η σημασία του Bab el-Mandeb είναι πολλαπλή: αποτελεί υποχρεωτική δίοδο για όλα τα πλοία που κινούνται από και προς τη Διώρυγα του Σουέζ, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως <<φυσικός διάδρομος>>, όπου η ένοπλη παρέμβαση ή η πολιτική αστάθεια μπορεί να διακόψει μεγάλες ποσότητες παγκόσμιου εμπορίου.

Η στρατηγική σημασία του Bab el-Mandeb και του Κόλπου του Αντέν ενισχύεται από και από την ενεργειακή διάσταση. Περίπου 3-4 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου την ημέρα διακινούνται μέσω της διώρυγας και του στενού, προερχόμενα κυρίως από τον Περσικό Κόλπο και κατευθυνόμενα προς Ευρώπη και την Αμερική. Επιπλέον, μέσω του στενού διέρχονται σημαντικές ποσότητες LNG και άλλων στρατηγικών πρώτων υλών (ΕΙΑ, 2023). Η ασφαλής διέλευση αυτών των φορτίων είναι ζωτικής σημασίας για τη σταθερότητα των παγκόσμιων ενεργειακών αγορών και των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων.

Η γεωπολιτική διάσταση του Bab el-Mandeb γίνεται ιδιαίτερα εμφανής λόγω της ύπαρξης ασθενών ή αποτυχημένων κρατών στις ακτές του, κυρίως της Υεμένης και της Σομαλίας. Η πολιτική κατάρρευση και η εμφάνιση μη κρατικών ένοπλων δρώντων, όπως οι Χούθι, έχουν μετατρέψει το στενό σε κρίσιμο σημείο αστάθειας.

Οι Χούθι έχουν επανειλημμένα επιδείξει την ικανότητα να απειλούν τη διεθνή ναυτιλία, με επιθέσεις σε εμπορικά και πετρελαιοφόρα πλοία, ενισχύοντας τον γεωστρατηγικό τους ρόλο πέραν των εσωτερικών ορίων της Υεμένης (Bonnefoy, 2018, Phillips, 2017).

Εδώ και αρκετά χρόνια, η περιοχή του Κόλπου του Αντέν και του Bab el-Mandeb έχει υπάρξει προσφιλές έδαφος για πειρατεία, ιδιαίτερα από τη Σομαλία και τις παράκτιες περιοχές της Υεμένης, κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα. Η διεθνής αντίδραση περιλάμβανε ναυτικές αποστολές από τον ΟΗΕ, την ΕΕ και τις ΗΠΑ, με σκοπό την προστασία των εμπορικών ροών. Η εμπειρία αυτή καταδεικνύει την ευπάθεια της περιοχής και την ανάγκη για διεθνή συνεργασία στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας (Bueger, 2015).

Η στρατηγική θέση του Bab el-Mandeb δεν περιορίζεται μόνο σε εμπορικές ροές αλλά περιλαμβάνει και στρατιωτική διάσταση. Ο έλεγχος του στενού επιτρέπει τη ρύθμιση πρόσβασης στην Ερυθρά Θάλασσα, προσφέροντας πλεονέκτημα σε περιφερειακούς δρώντες όπως η Σαουδική Αραβία, αλλά και σε διεθνείς δυνάμεις που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την ασφάλεια των θαλάσσιων διαδρομών. Αυτός ο συνδυασμός εμπορικής, ενεργειακής και στρατηγικής σημασίας καθιστά το Bab el-Mandeb και τον Κόλπο του Αντέν κρίσιμο στοιχείο της παγκόσμιας ναυτιλιακής ασφάλειας (ΕΙΑ, 2023, Bueger, 2015).

Τέλος, η περιοχή αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για διεθνείς πολιτικές και στρατηγικές συμμαχίες, καθώς οι χώρες που βασίζονται στη ναυσιπλοΐα της Ερυθράς Θάλασσας και της Διώρυγας του Σουέζ είναι υποχρεωμένες να συντονίζουν στρατιωτικά, οικονομικά και πολιτικά μέτρα για τη διατήρηση της ελεύθερης διέλευσης. Η επιρροή των Χούθι, η αστάθεια στην Υεμένη και η παγκόσμια εξάρτηση από αυτό το σημείο καταδεικνύουν ότι το στενό Bab el-Mandeb αποτελεί κομβικό κόμβο παγκόσμιας στρατηγικής σημασίας (Bonnefoy, 2018, Phillips, 2017).

Ενότητα 4

Στρατηγικές υποδομές, ενέργεια και οικονομική διάσταση της Ερυθράς Θάλασσας

Η Ερυθρά Θάλασσα όπως φαίνεται δεν αποτελεί απλώς κρίσιμο θαλάσσιο διάδρομο για την παγκόσμια εμπορική ναυτιλία, αλλά και στρατηγικό γεωοικονομικό χώρο όπου συγκεντρώνονται σημαντικές υποδομές και ενεργειακά δίκτυα. Οι ακτές της Ερυθράς Θάλασσας φιλοξενούν μεγάλα λιμάνια, όπως η Τζέντα στη Σαουδική Αραβία και το Χοντέιντα στην Υεμένη, τα οποία λειτουργούν ως βασικοί κόμβοι για τη διεθνή μεταφορά εμπορευμάτων και ενεργειακών πόρων (Storford, 2009). Η ύπαρξη τέτοιων λιμανιών καθιστά την περιοχή κρίσιμη για την εφοδιαστική αλυσίδα και την ασφάλεια της παγκόσμιας ναυτιλίας.

Η στρατηγική σημασία της περιοχής ενισχύεται από τις ενεργειακές ροές. Μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και του στενού Bab el-Mandeb διέρχονται καθημερινά τεράστιες ποσότητες πετρελαίου και υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), κυρίως από τον Περσικό Κόλπο προς τις αγορές της Ευρώπης και της Αμερικής (EIA, 2023). Η σταθερή διέλευση αυτών των ενεργειακών ροών είναι ζωτικής σημασίας για την παγκόσμια οικονομία και αποτελεί κεντρικό ζήτημα ενεργειακής ασφάλειας για δεκάδες κράτη, καθώς κάθε διακοπή μπορεί να προκαλέσει σημαντικές αυξήσεις στις τιμές και αναταραχές στις αγορές.

Η Ερυθρά Θάλασσα φιλοξενεί επίσης στρατιωτικές υποδομές, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Αίγυπτος διαθέτουν στρατιωτικές βάσεις και ναυτικές εγκαταστάσεις κατά μήκος των ακτών, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες παγκόσμιες δυνάμεις έχουν διεθνείς ναυτικές αποστολές για την προστασία της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και μόνιμες στρατιωτικές εγκαταστάσεις στο Τζιμπουτί (Bueger, 2015). Η παρουσία αυτή δεν αποσκοπεί μόνο στην αντιμετώπιση πειρατείας ή τρομοκρατικών απειλών, αλλά και στην διατήρηση του ελέγχου πάνω σε κρίσιμες διεθνείς εμπορικές και ενεργειακές ροές.

Η γεωοικονομική διάσταση της περιοχής συνδέεται επίσης με την απειλή από μη κρατικούς δρώντες, όπως οι Χούθι στην Υεμένη. Οι Χούθι έχουν πραγματοποιήσει επανειλημμένα επιθέσεις σε εμπορικά πλοία και πετρελαιοφόρα, γεγονός που επιτείνει την αβεβαιότητα και αυξάνει το κόστος ασφάλισης της ναυσιπλοΐας. Οι ενέργειές τους δείχνουν πως η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας δεν περιορίζεται στην τεχνική υποδομή, αλλά συνδέεται άμεσα με την πολιτική ισχύ και την ικανότητα των δρώντων να επηρεάζουν διεθνείς αγορές (Bonnefoy, 2018; Phillips, 2017).

Επιπλέον, η Ερυθρά Θάλασσα συνδέεται άμεσα και με άλλα στρατηγικά δίκτυα, όπως η Διώρυγα του Σουέζ και οι θαλάσσιοι διάδρομοι του Ινδικού Ωκεανού, δημιουργώντας έναν πολύπλοκο κόμβο όπου οι γεωπολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Ο έλεγχος ή η επιρροή σε αυτόν τον κόμβο επιτρέπει τη ρύθμιση σημαντικών εμπορικών και ενεργειακών ροών, επηρεάζοντας την ισορροπία ισχύος σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο (UNCTAD, 2022).

Η στρατηγική σημασία των υποδομών και των ενεργειακών ροών καταδεικνύεται και από τις διεθνείς επενδύσεις στην περιοχή. Οι μεγάλες δυνάμεις επενδύουν σε λιμάνια, ναυτικές βάσεις και ενεργειακά δίκτυα για να διασφαλίσουν την ασφάλεια των μεταφορών τους. Αυτές οι υποδομές λειτουργούν ταυτόχρονα ως μέσα άσκησης γεωπολιτικής ισχύος και ως εγγύηση για την ομαλή λειτουργία των διεθνών εμπορικών δικτύων (Storford, 2009; EIA, 2023).

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί στρατηγικό οικονομικό χώρο, όπου η ασφάλεια των υποδομών, η σταθερότητα των ενεργειακών ροών και η παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και στοχεύουν στο να διατηρήσουν την παγκόσμια ναυτιλιακή και οικονομική σταθερότητα. Η αστάθεια στην Υεμένη και η άνοδος των Χούθι καθιστούν την περιοχή ευάλωτη, ενώ η διεθνής παρουσία καταδεικνύει τη σημασία της Ερυθράς Θάλασσας ως κρίσιμο κόμβο στρατηγικής και οικονομικής σημασίας (Bonnefoy, 2018; Bueger, 2015).

Ενότητα 5

Η Ερυθρά Θάλασσα στο επίκεντρο σύγχρονων γεωπολιτικών ανταγωνισμών

Η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους γεωπολιτικούς κόμβους στη σύγχρονη διεθνή τάξη, λόγω της στρατηγικής της θέσης, της συγκέντρωσης εμπορικών και ενεργειακών ροών και της ύπαρξης κρίσιμων chokepoints, όπως η Διώρυγα του Σουέζ και το στενό Bab el-Mandeb. Η περιοχή έχει μετατραπεί σε πεδίο έντονου γεωστρατηγικού ανταγωνισμού μεταξύ διεθνών και περιφερειακών δυνάμεων, οι οποίες επιδιώκουν να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους και να διασφαλίσουν την ελεύθερη διέλευση των εμπορικών ροών (UNCTAD, 2022).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες διατηρούν σημαντική ναυτική παρουσία στην περιοχή, στο πλαίσιο των προσπάθειών για διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και προστασίας των ενεργειακών ροών από τον Περσικό Κόλπο. Οι αμερικανικές ναυτικές δυνάμεις συνεργάζονται με περιφερειακούς συμμάχους, όπως η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, για την αποτροπή απειλών από μη κρατικούς δρώντες και την αντιμετώπιση της πειρατείας στην περιοχή (Bueger, 2015). Η στρατηγική αυτή αντανάκλα την εξάρτηση της παγκόσμιας οικονομίας από τη σταθερότητα της Ερυθράς Θάλασσας και τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει η περιοχή στην ενεργειακή ασφάλεια των ΗΠΑ και των συμμάχων τους.

Η Κίνα, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Belt and Road Initiative (BRI), επενδύει σε λιμάνια και υποδομές κατά μήκος των ακτών της Ερυθράς Θάλασσας, με στόχο τη διασφάλιση στρατηγικών εμπορικών διαδρομών και την ενίσχυση της οικονομικής της επιρροής. Η κινεζική παρουσία συνδέεται με τον έλεγχο κρίσιμων εμπορικών διαδρόμων και την προστασία των θαλάσσιων ροών για τις εξαγωγές και εισαγωγές της χώρας, ιδιαίτερα για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες (Rolland, 2020).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επίσης συνεχίζει να παρακολουθεί στενά την ασφάλεια της Ερυθράς Θάλασσας μέσω ναυτικών αποστολών, όπως η Operation Atalanta, που στοχεύει στην καταπολέμηση της πειρατείας και την προστασία των εμπορικών

πλοίων. Η ΕΕ έχει στρατηγικό ενδιαφέρον για τη διασφάλιση των ενεργειακών ροών, ιδιαίτερα της προμήθειας πετρελαίου και LNG, και τη σταθερότητα των εμπορικών δικτύων που συνδέουν την Ευρώπη με την Ασία (Bueger, 2015; UNCTAD, 2022).

Στην περιφερειακή σφαίρα, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην προστασία της νότιας Ερυθράς Θάλασσας. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις τους στην Υεμένη και η συνεργασία τους με διεθνείς δυνάμεις στοχεύουν στη διατήρηση της ασφάλειας των θαλάσσιων διαδρόμων και στον περιορισμό της επιρροής των Χούθι, οι οποίοι έχουν επανειλημμένα απειλήσει τη ναυσιπλοΐα με επιθέσεις σε εμπορικά πλοία και πετρελαιοφόρα (Bonnefoy, 2018; Phillips, 2017).

Η επιρροή του Ιράν στην περιοχή, μέσω υποστηριζόμενων μη κρατικών δυνάμεων όπως οι Χούθι, εντείνει την ένταση και την αστάθεια. Η στρατηγική του Ιράν στοχεύει στην επέκταση της επιρροής του στην Ερυθρά Θάλασσα και στην ικανότητα να επηρεάζει κρίσιμους παγκόσμιους διαδρόμους εμπορίου, δημιουργώντας έτσι ένα πολυδιάστατο γεωστρατηγικό παιχνίδι στην περιοχή (Bonnefoy, 2018).

Οι γεωπολιτικές αντιπαραθέσεις στην Ερυθρά Θάλασσα έχουν άμεσες επιπτώσεις στη διεθνή ναυτιλία. Η παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων, η απειλή από μη κρατικούς δρώντες και η πολιτική αστάθεια αυξάνουν το κόστος ασφάλισης, προκαλούν καθυστερήσεις και ενδέχεται να αναγκάσουν τις ναυτιλιακές εταιρείες να αλλάξουν δρομολόγια. Η περιοχή αποτελεί, επομένως, κρίσιμο κόμβο όπου η γεωπολιτική, η στρατηγική ισχύς και η παγκόσμια οικονομία συγκλίνουν (ΕΙΑ, 2023; UNCTAD, 2022).

Συμπερασματικά, η Ερυθρά Θάλασσα έχει μετατραπεί σε κεντρικό γεωπολιτικό πεδίο όπου οι διεθνείς και περιφερειακές δυνάμεις διαμορφώνουν στρατηγικές πολιτικές, στρατιωτικές αποστολές και οικονομικές επενδύσεις για τη διασφάλιση των παγκόσμιων εμπορικών και ενεργειακών ροών. Η αστάθεια στην Υεμένη και η άνοδος των Χούθι λειτουργούν ως πολλαπλασιαστής κινδύνου, ενώ η διεθνής παρουσία στην περιοχή αντικατοπτρίζει τη σημασία της Ερυθράς Θάλασσας για την παγκόσμια ασφάλεια και οικονομία.

Κεφάλαιο τρίτο

Η Στρατηγική των Χούθι και οι Επιθέσεις τους στη Ναυτιλία

Ενότητα 1

Η στρατηγική των Χούθι έναντι της διεθνούς ναυτιλίας

Η στρατηγική των Χούθι απέναντι στη διεθνή ναυτιλία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της ασύμμετρης σύγκρουσης και της έμμεσης άσκησης ισχύος από μη κρατικούς ένοπλους δρώντες. Αδυνατώντας να επιτύχουν αποφασιστική στρατιωτική νίκη σε χερσαίο επίπεδο απέναντι στον σαουδαραβικό συνασπισμό και τους διεθνείς συμμάχους του, οι Χούθι ανέπτυξαν μια στρατηγική που στοχεύει στη μεταφορά του κόστους της σύγκρουσης πέρα από τα σύνορα της Υεμένης, επηρεάζοντας κρίσιμα διεθνή συμφέροντα (Phillips, 2017).

Κεντρικό στοιχείο αυτής της στρατηγικής αποτελεί η εκμετάλλευση της γεωγραφικής θέσης της Υεμένης. Η χώρα διαθέτει εκτεταμένη ακτογραμμή κατά μήκος της Ερυθράς Θάλασσας και βρίσκεται σε άμεση εγγύτητα με το στενό Bab el-Mandeb, ένα από τα σημαντικότερα θαλάσσια σημεία συμφόρησης παγκοσμίως. Ο έλεγχος ή η δυνατότητα απειλής της ναυσιπλοΐας σε αυτό το σημείο προσφέρει στους Χούθι τη δυνατότητα να επηρεάζουν δυσανάλογα μεγάλες εμπορικές και ενεργειακές ροές, παρά τους περιορισμένους στρατιωτικούς τους πόρους (Bueger, 2015).

Η στοχοποίηση της ναυτιλίας δεν είναι καθόλου τυχαία. Αντιθέτως, αντανakλά μια συνειδητή στρατηγική λογική, σύμφωνα με την οποία η απειλή κατά της ελεύθερης ναυσιπλοΐας προκαλεί διεθνή ανησυχία, κινητοποιεί μεγάλες δυνάμεις και αυξάνει την πολιτική πίεση για αλλαγή της στάσης απέναντι στη σύγκρουση στην Υεμένη. Μέσω των επιθέσεων αυτών, οι Χούθι επιδιώκουν να καταστήσουν σαφές ότι η ασφάλεια των παγκόσμιων εμπορικών δρόμων δεν μπορεί να διασφαλιστεί χωρίς οι διεθνείς και περιφερειακοί δρώντες να λάβουν υπόψη τον ρόλο τους ως *de facto* εξουσίας σε μεγάλο μέρος της συγκεκριμένης χώρας (Bonnefoy, 2018).

Παράλληλα, η στρατηγική αυτή λειτουργεί ως μέσο αποτροπής. Οι επιθέσεις σε εμπορικά πλοία ή η απειλή τέτοιων επιθέσεων στέλνουν μήνυμα προς τις χώρες που συμμετέχουν ή υποστηρίζουν τον σαουδαραβικό συνασπισμό, ότι το κόστος της εμπλοκής τους δεν περιορίζεται στο πεδίο των στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Υεμένη, αλλά επεκτείνεται σε κρίσιμα οικονομικά και εμπορικά συμφέροντα. Με τον τρόπο αυτό, οι Χούθι επιχειρούν να εξισορροπήσουν την ανισορροπία ισχύος που χαρακτηρίζει τη σύγκρουση (Phillips, 2017).

Η στρατηγική των Χούθι στη θάλασσα βασίζεται επίσης στη χρήση μέσων χαμηλού κόστους αλλά υψηλής απόδοσης, όπως πύραυλοι κατά πλοίων, μη επανδρωμένα αεροσκάφη και τηλεκατευθυνόμενα εκρηκτικά σκάφη. Τα μέσα αυτά επιτρέπουν τη διεξαγωγή επιχειρήσεων χωρίς την ανάγκη ελέγχου του θαλάσσιου χώρου με συμβατικά ναυτικά μέσα, καθιστώντας τη ναυτιλία ευάλωτη ακόμη και απέναντι σε έναν μη κρατικό δρώντα (Bueger, 2015). Η επιλογή αυτή ενισχύει τον ασύμμετρο χαρακτήρα της στρατηγικής και αυξάνει την αβεβαιότητα για τις ναυτιλιακές εταιρείες και τα κράτη.

Επιπλέον, η απειλή κατά της ναυτιλίας ενισχύει τη διεθνοποίηση της σύγκρουσης και τον γεωπολιτικό ρόλο των Χούθι. Η ικανότητά τους να επηρεάζουν τις ροές του παγκόσμιου εμπορίου μέσω της Ερυθράς Θάλασσας τούς προσδίδει στρατηγική βαρύτητα που υπερβαίνει κατά πολύ το εσωτερικό πολιτικό πλαίσιο της Υεμένης. Αυτό καθιστά τους Χούθι αναπόσπαστο παράγοντα της ευρύτερης ασφάλειας στη Μέση Ανατολή και τη διεθνή ναυτιλία (ΕΙΑ, 2023).

Συνολικά, η στρατηγική των Χούθι έναντι της διεθνούς ναυτιλίας συνιστά μια υπολογισμένη επιλογή ασύμμετρης πίεσης, με στόχο τη μεγιστοποίηση της πολιτικής, οικονομικής και στρατηγικής επιρροής τους. Μέσω της εργαλειοποίησης της γεωγραφίας και της ναυτιλίας, οι Χούθι κατάφεραν να μετατρέψουν μια εσωτερική εμφύλια σύγκρουση σε διεθνές ζήτημα ασφάλειας, επηρεάζοντας άμεσα τη σταθερότητα της Ερυθράς Θάλασσας και των παγκόσμιων εμπορικών διαδρόμων.

Ενότητα 2

Οι επιθέσεις των Χούθι σε εμπορικά πλοία: μέσα, τακτικές και επιχειρησιακή εξέλιξη

Οι επιθέσεις των Χούθι κατά εμπορικών πλοίων στην Ερυθρά Θάλασσα και τον Κόλπο του Αντέν αποτελούν την πρακτική εφαρμογή της στρατηγικής ασύμμετρης πίεσης που έχει υιοθετήσει το κίνημα. Μέσω αυτών των επιθέσεων, οι Χούθι επιδιώκουν να μετατρέψουν τη ναυτιλία σε πεδίο σύγκρουσης, επηρεάζοντας άμεσα τη διεθνή ασφάλεια και οικονομία. Η φύση, η ποικιλία και η εξέλιξη των επιθέσεων καταδεικνύουν ότι δεν πρόκειται για σποραδικές ενέργειες, αλλά για συστηματική και προσαρμοστική στρατιωτική πρακτική (Phillips, 2017).

Οι Χούθι έχουν αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα επιθετικών μέσων, το οποίο περιλαμβάνει πυραύλους κατά πλοίων, βαλλιστικούς πυραύλους μικρού βεληνεκούς, μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAVs), καθώς και τηλεκατευθυνόμενα εκρηκτικά σκάφη επιφανείας. Τα μέσα αυτά χαρακτηρίζονται από σχετικά χαμηλό κόστος, ευκολία απόκρυψης και υψηλό ψυχολογικό και στρατηγικό αντίκτυπο. Η χρήση τους επιτρέπει στους Χούθι να παρακάμπτουν την ανάγκη ελέγχου του θαλάσσιου χώρου με συμβατικές ναυτικές δυνάμεις, καθιστώντας τη ναυτιλία ευάλωτη ακόμη και χωρίς μόνιμη ναυτική παρουσία (Bueger, 2015).

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η χρήση πυραύλων και drones, τα οποία επιτρέπουν επιθέσεις από μεγάλη απόσταση, μειώνοντας την έκθεση των Χούθι σε αντίποινα. Οι επιθέσεις αυτές συχνά πραγματοποιούνται από παράκτιες περιοχές υπό τον έλεγχο ή την επιρροή τους, εκμεταλλευόμενες τη γεωμορφολογία και την περιορισμένη δυνατότητα έγκαιρης ανίχνευσης. Παράλληλα, η χρήση θαλάσσιων ναρκών και εκρηκτικών σκαφών αυξάνει τον βαθμό αβεβαιότητας για τα εμπορικά πλοία, καθώς δημιουργεί μόνιμο κίνδυνο ακόμη και απουσία άμεσων επιθετικών ενεργειών (ΕΙΑ, 2023).

Οι στόχοι των επιθέσεων παρουσιάζουν τόσο πολιτικά όσο και στρατηγικά χαρακτηριστικά. Συχνά πλήττονται πλοία που συνδέονται με χώρες οι οποίες θεωρούνται εχθρικές προς τους Χούθι, όπως η Σαουδική Αραβία, οι Ηνωμένες Πολιτείες ή το Ισραήλ. Ωστόσο, λόγω της φύσης της διεθνούς ναυτιλίας, των περίπλοκων εταιρικών δομών και της πολυεθνικής σύνθεσης των πληρωμάτων, επηρεάζονται συχνά και πλοία ουδέτερης σημαίας. Το γεγονός αυτό ενισχύει τη διεθνή ανησυχία και καθιστά τις επιθέσεις των Χούθι ζήτημα συλλογικής ασφάλειας (UNCTAD, 2022).

Η επιχειρησιακή εξέλιξη των επιθέσεων καταδεικνύει υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας. Καθώς ενισχύονται τα μέτρα προστασίας και οι ναυτικές περιπολίες στην περιοχή, οι Χούθι μεταβάλλουν τις τακτικές τους, επιλέγοντας νέους τύπους όπλων, διαφορετικά σημεία εκτόξευσης ή χρονικές περιόδους αυξημένης ναυτιλιακής κίνησης. Αυτή η δυναμική προσέγγιση δυσχεραίνει την πλήρη αποτροπή των επιθέσεων και αυξάνει το επιχειρησιακό κόστος για τις δυνάμεις που επιχειρούν να διασφαλίσουν τη ναυσιπλοΐα (Bueger, 2015).

Πέρα από τη φυσική ζημιά που προκαλούν, οι επιθέσεις έχουν και έντονη ψυχολογική διάσταση. Η αβεβαιότητα και ο φόβος που δημιουργούνται στους ναυτιλιακούς φορείς οδηγούν σε αύξηση ασφαλίσεων, αλλαγές δρομολογίων και ενίσχυση των μέτρων αυτοπροστασίας των πλοίων. Έτσι, ακόμη και περιορισμένος αριθμός επιθέσεων μπορεί να έχει δυσανάλογα μεγάλο αντίκτυπο στη ναυτιλιακή δραστηριότητα και στην αντίληψη της ασφάλειας στην περιοχή (UNCTAD, 2022).

Συνολικά, οι επιθέσεις των Χούθι σε εμπορικά πλοία συνιστούν ένα σύνθετο και εξελισσόμενο φαινόμενο, το οποίο συνδυάζει στρατιωτικά, πολιτικά και οικονομικά στοιχεία. Η συστηματική χρήση ασύμμετρων μέσων, η επιλογή στρατηγικών στόχων και η προσαρμοστικότητα των τακτικών τους καταδεικνύουν ότι οι Χούθι έχουν καταφέρει να μετατρέψουν τη ναυτιλία σε βασικό μοχλό πίεσης στη διεθνή σκηνή, ενισχύοντας τον ρόλο τους στη γεωπολιτική δυναμική της Ερυθράς Θάλασσας.

Ενότητα 3

Ο αντίκτυπος των επιθέσεων των Χούθι στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα και τη διεθνή ναυτιλία

Οι επιθέσεις των Χούθι κατά της ναυτιλίας στην Ερυθρά Θάλασσα και το στενό Bab el-Mandeb έχουν προκαλέσει σημαντικές αναταράξεις στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα, αναδεικνύοντας την ευαλωτότητα του διεθνούς εμπορίου απέναντι σε περιφερειακές συγκρούσεις και μη κρατικούς ένοπλους δρώντες. Η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί βασικό σύνδεσμο μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Μέσης Ανατολής,

και οποιαδήποτε διαταραχή στη λειτουργία της έχει άμεσες επιπτώσεις στη ροή αγαθών, ενέργειας και πρώτων υλών (UNCTAD, 2022).

Ένας από τους πιο άμεσους αντικτύπους των επιθέσεων είναι η αύξηση του αντιλαμβανόμενου κινδύνου για τη διέλευση εμπορικών πλοίων από την περιοχή. Η αβεβαιότητα αυτή οδηγεί σε αύξηση των ασφαλιστρών πολέμου, γεγονός που επιβαρύνει σημαντικά το κόστος μεταφοράς για τις ναυτιλιακές εταιρείες. Οι αυξημένες ασφαλιστικές δαπάνες επηρεάζουν συχνά τους τελικούς καταναλωτές, επηρεάζοντας τις τιμές των προϊόντων και συμβάλλοντας σε πληθωριστικές πιέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο (UNCTAD, 2022).

Παράλληλα, αρκετές ναυτιλιακές εταιρείες επιλέγουν την αναδρομολόγηση πλοίων μέσω εναλλακτικών διαδρομών, κυρίως γύρω από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας. Αν και η επιλογή αυτή μειώνει τον άμεσο κίνδυνο επιθέσεων, οδηγεί σε σημαντική αύξηση του χρόνου ταξιδιού, του κόστους καυσίμων και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η αναδρομολόγηση αυτή υπονομεύει επίσης την αποτελεσματικότητα των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού, οι οποίες βασίζονται στη χρονική ακρίβεια και στη μείωση του κόστους μεταφοράς (Bueger, 2015).

Ακόμα, ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι επιπτώσεις και στον τομέα της ενέργειας. Μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και του Bab el-Mandeb διέρχονται καθημερινά μεγάλες ποσότητες πετρελαίου και υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), που προορίζονται κυρίως για ευρωπαϊκές και ασιατικές αγορές. Οι επιθέσεις των Χούθι και η απειλή διακοπής των θαλάσσιων ροών ενισχύουν την αστάθεια στις διεθνείς αγορές ενέργειας, επηρεάζοντας τις τιμές και ενισχύοντας τις ανησυχίες για την ενεργειακή ασφάλεια, ιδίως σε περιόδους γεωπολιτικής έντασης (EIA, 2023).

Πέραν των άμεσων οικονομικών επιπτώσεων, οι επιθέσεις έχουν και μακροπρόθεσμες συνέπειες στη δομή και τη λειτουργία της παγκόσμιας ναυτιλίας. Η αυξημένη ανάγκη για στρατιωτική προστασία, η ενσωμάτωση πρόσθετων μέτρων ασφαλείας στα πλοία και η εξάρτηση από ναυτικές αποστολές αυξάνουν το λειτουργικό κόστος και ενισχύουν τον ρόλο των κρατών στη διασφάλιση της εμπορικής ναυσιπλοΐας. Αυτό υπογραμμίζει τη στενή διασύνδεση μεταξύ εμπορίου και ασφάλειας στη σύγχρονη διεθνή τάξη (Bueger, 2015).

Επιπλέον, οι επιθέσεις των Χούθι αποκαλύπτουν την ευπάθεια των παγκόσμιων εφοδιαστικών αλυσίδων απέναντι σε περιφερειακές κρίσεις. Παρά την παγκοσμιοποίηση και τη διαφοροποίηση των εμπορικών δικτύων, η εξάρτηση από συγκεκριμένα θαλάσσια chokepoints παραμένει υψηλή. Η Ερυθρά Θάλασσα, όπως και η Διώρυγα του Σουέζ, λειτουργεί ως του παγκόσμιου εμπορίου, και η αποσταθεροποίησή της έχει δυσανάλογα μεγάλο αντίκτυπο σε παγκόσμια κλίμακα (UNCTAD, 2022).

Συνεπώς, οι επιθέσεις των Χούθι στη ναυτιλία δεν επηρεάζουν μόνο τα πλοία και τα πληρώματα που επιχειρούν στην περιοχή, αλλά διαταράσσουν τη συνοχή και την προβλεψιμότητα της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας. Μέσω της αύξησης του κόστους, της επιβράδυνσης των εμπορικών ροών και της ενίσχυσης της γεωπολιτικής αβεβαιότητας, οι ενέργειες των Χούθι καταδεικνύουν πώς μια περιφερειακή σύγκρουση μπορεί να έχει παγκόσμιες οικονομικές και στρατηγικές συνέπειες.

Ενότητα 4

Η αντίδραση των ξένων δυνάμεων και οι διεθνείς πρωτοβουλίες για την ασφάλεια της ναυτιλίας

Η κλιμάκωση των επιθέσεων των Χούθι κατά της διεθνούς ναυτιλίας στην Ερυθρά Θάλασσα προκάλεσε άμεση και σε πολλά επίπεδα αντίδραση από ξένες δυνάμεις, αναδεικνύοντας τη στρατηγική σημασία της περιοχής για την παγκόσμια ασφάλεια και οικονομία. Οι επιθέσεις σε εμπορικά πλοία δεν αντιμετωπίστηκαν ως μεμονωμένα περιστατικά ασφάλειας, αλλά ως απειλή κατά της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και της σταθερότητας των διεθνών θαλάσσιων εμπορικών δρόμων, αρχή θεμελιώδης για τη διεθνή τάξη (Bueger, 2015).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο στην αντίδραση αυτή, ενισχύοντας τη ναυτική τους παρουσία στην Ερυθρά Θάλασσα και τον Κόλπο του Αντέν. Η αμερικανική στρατηγική επικεντρώνεται στην προστασία της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, στη συνοδεία εμπορικών πλοίων και στην αποτροπή περαιτέρω επιθέσεων μέσω στρατιωτικής επιτήρησης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, προληπτικών ή ανταποδοτικών πληγμάτων. Η εμπλοκή των ΗΠΑ υπογραμμίζει τον παγκόσμιο χαρακτήρα της απειλής και τη σύνδεσή της με ευρύτερα συμφέροντα ασφάλειας στη Μέση Ανατολή (Phillips, 2017).

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και επιμέρους ευρωπαϊκά κράτη έχουν εντείνει τη συμμετοχή τους σε ναυτικές αποστολές στην περιοχή, αναγνωρίζοντας τη σημασία της Ερυθράς Θάλασσας για το ευρωπαϊκό εμπόριο και την ενεργειακή ασφάλεια. Οι αποστολές αυτές επικεντρώνονται στην επιτήρηση, την ανταλλαγή πληροφοριών και την προστασία εμπορικών πλοίων, ενισχύοντας το πλαίσιο πολυμερούς συνεργασίας για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας (UNCTAD, 2022).

Περιφερειακές δυνάμεις, όπως η Σαουδική Αραβία, αντιμετωπίζουν τις επιθέσεις των Χούθι όχι μόνο ως απειλή κατά της ναυτιλίας, αλλά και ως προέκταση της ευρύτερης σύγκρουσης στην Υεμένη. Η Σαουδική Αραβία, ως βασικός αντίπαλος των Χούθι, έχει επενδύσει στη στρατιωτική προστασία θαλάσσιων υποδομών και ενεργειακών μεταφορών, ενώ παράλληλα στηρίζει διεθνείς πρωτοβουλίες που

αποσκοπούν στη διασφάλιση της ναυσιπλοΐας στην Ερυθρά Θάλασσα (Bonnefoy, 2018).

Η αυξημένη παρουσία ξένων ναυτικών δυνάμεων έχει συμβάλει σε κάποιο βαθμό στον περιορισμό των επιτυχημένων επιθέσεων, ωστόσο δεν έχει εξαλείψει την απειλή. Αντιθέτως, η στρατιωτικοποίηση της περιοχής έχει εντείνει τον γεωπολιτικό ανταγωνισμό, μετατρέποντας την Ερυθρά Θάλασσα σε πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ διεθνών και περιφερειακών δρώντων. Οι Χούθι αξιοποιούν την παρουσία ξένων δυνάμεων στη ρητορική τους, παρουσιάζοντας τις επιθέσεις ως πράξεις αντίστασης απέναντι σε εξωτερική επέμβαση, γεγονός που ενισχύει τη νομιμοποίησή τους σε ορισμένα εσωτερικά και περιφερειακά ακροατήρια (Phillips, 2017).

Επιπλέον, η διεθνής αντίδραση αναδεικνύει τα όρια της στρατιωτικής προσέγγισης στην αντιμετώπιση της απειλής. Παρά την τεχνολογική υπεροχή και τη ναυτική ισχύ των ξένων δυνάμεων, η ασύμμετρη φύση των επιθέσεων καθιστά δύσκολη την πλήρη αποτροπή τους. Αυτό έχει οδηγήσει σε συζητήσεις για την ανάγκη συνδυασμού στρατιωτικών μέτρων με πολιτικές και διπλωματικές πρωτοβουλίες που θα στοχεύουν στην επίλυση της σύγκρουσης στην Υεμένη ως βασικής αιτίας της αστάθειας στην περιοχή (Bueger, 2015).

Τέλος, η αντίδραση των ξένων δυνάμεων στην απειλή κατά της ναυτιλίας στην Ερυθρά Θάλασσα καταδεικνύει τη στρατηγική σημασία της περιοχής και την αδυναμία της διεθνούς κοινότητας να αγνοήσει τις επιπτώσεις της σύγκρουσης στην Υεμένη. Η αυξημένη στρατιωτική παρουσία διασφαλίζει βραχυπρόθεσμα τη ναυσιπλοΐα, αλλά παράλληλα εντείνει τον γεωπολιτικό ανταγωνισμό και υπογραμμίζει την ανάγκη για μια συνολική πολιτική λύση που θα αντιμετωπίζει τις ρίζες της σύγκρουσης και όχι μόνο τα συμπτώματά της.

Κεφάλαιο τέταρτο

Η Διεθνής Αντίδραση και οι Επιπτώσεις για την Παγκόσμια Ναυτιλία

Ενότητα 1

Ο αντίκτυπος στην εμπορική ναυτιλία: αυξημένο κόστος ασφάλειας και λειτουργικές επιβαρύνσεις

Η επιδείνωση της ασφάλειας στην Ερυθρά Θάλασσα λόγω των επιθέσεων των Χούθι έχει επιφέρει βαθιές και πολυδιάστατες επιπτώσεις στην εμπορική ναυτιλία, καθιστώντας την περιοχή έναν από τους πλέον επισφαλείς θαλάσσιους διαδρόμους παγκοσμίως. Ο πλέον άμεσος και απτός αντίκτυπος αφορά την απότομη αύξηση του κόστους ασφάλειας, το οποίο επηρεάζει τόσο τη λειτουργία των ναυτιλιακών εταιρειών όσο και τη συνολική δομή των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών (UNCTAD, 2022).

Κεντρικό ρόλο σε αυτή την εξέλιξη διαδραματίζει η αύξηση των ασφαλιστρών πολέμου, τα οποία επιβάλλονται σε πλοία που διέρχονται από περιοχές υψηλού κινδύνου. Οι ασφαλιστικές αγορές, αξιολογώντας τη συχνότητα, τη γεωγραφική έκταση και την ένταση των επιθέσεων των Χούθι, προσαρμόζουν τα ασφάλιστρα ώστε να αντικατοπτρίζουν τον αυξημένο κίνδυνο ζημιών ή απώλειας πλοίων. Η πρακτική αυτή έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική επιβάρυνση των ναυτιλιακών εταιρειών, ιδιαίτερα εκείνων που δραστηριοποιούνται σε τακτικές γραμμές Ευρώπης-Ασίας μέσω της Ερυθράς Θάλασσας (UNCTAD, 2022).

Η αύξηση του κόστους ασφάλειας δεν περιορίζεται μόνο στα ασφάλιστρα. Οι ναυτιλιακές εταιρείες αναγκάζονται να υιοθετήσουν πρόσθετα μέτρα προστασίας, όπως ενισχυμένες διαδικασίες ασφαλείας, επενδύσεις σε τεχνολογικά συστήματα επιτήρησης και εκπαίδευση πληρωμάτων για την αντιμετώπιση απειλών. Οι λειτουργικές αυτές προσαρμογές αυξάνουν το συνολικό κόστος λειτουργίας των πλοίων και επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των ναυτιλιακών επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο (Bueger, 2015).

Παράλληλα, η αυξημένη ανασφάλεια στην περιοχή επιβαρύνει και τη διαδικασία ναύλωσης πλοίων. Οι ναυλωτές εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί ως προς τη δέσμευση πλοίων που διέρχονται από την Ερυθρά Θάλασσα, γεγονός που οδηγεί σε αναπροσαρμογή των ναύλων και σε αυξημένη μεταβλητότητα στις αγορές ναύλωσης. Η αβεβαιότητα αυτή επηρεάζει τόσο τις βραχυπρόθεσμες όσο και τις μακροπρόθεσμες εμπορικές συμφωνίες, υπονομεύοντας τη σταθερότητα των θαλάσσιων εμπορικών δικτύων (UNCTAD, 2022).

Σημαντικές είναι επίσης οι επιπτώσεις για τα πληρώματα των πλοίων. Η διέλευση από ζώνες υψηλού κινδύνου συνεπάγεται αυξημένο ψυχολογικό και επαγγελματικό κόστος για τους ναυτικούς, οι οποίοι εκτίθενται σε απειλές που υπερβαίνουν τις συνήθεις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ναυτεργατικές ενώσεις ζητούν πρόσθετες αμοιβές κινδύνου ή αρνούνται τη διέλευση από συγκεκριμένες περιοχές, γεγονός που επιβαρύνει περαιτέρω το κόστος και τη λειτουργική ευελιξία των ναυτιλιακών εταιρειών (Bueger, 2015).

Η συσσώρευση αυτών των παραγόντων οδηγεί σε μια γενικευμένη αύξηση του κόστους των θαλάσσιων μεταφορών, η οποία μετακυλίεται σταδιακά στην παγκόσμια οικονομία. Το αυξημένο κόστος μεταφοράς επηρεάζει τις τελικές τιμές των προϊόντων, ενισχύοντας πληθωριστικές πιέσεις και αναδεικνύοντας τη στενή διασύνδεση μεταξύ ναυτιλιακής ασφάλειας και οικονομικής σταθερότητας (UNCTAD, 2022).

Συνολικά, οι επιθέσεις των Χούθι έχουν μετατρέψει την Ερυθρά Θάλασσα από έναν αποδοτικό και προβλέψιμο θαλάσσιο διάδρομο σε περιοχή υψηλού κόστους και αυξημένης αβεβαιότητας για την εμπορική ναυτιλία. Η αύξηση του κόστους

ασφάλειας και των λειτουργικών επιβαρύνσεων δεν αποτελεί απλώς παροδικό φαινόμενο, αλλά διαρθρωτική πρόκληση για τη διεθνή ναυτιλία, με μακροπρόθεσμες συνέπειες για το παγκόσμιο εμπόριο και τις εφοδιαστικές αλυσίδες.

Ενότητα 2

Καθυστερήσεις στις μεταφορές και διαταραχή των διεθνών εμπορικών ροών

Οι επιθέσεις των Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα δεν επηρεάζουν την παγκόσμια ναυτιλία μόνο μέσω της αύξησης του κόστους ασφάλειας, και κατ' επέκταση και την τελική τιμή των αγαθών, αλλά προκαλούν και εκτεταμένες καθυστερήσεις στις διεθνείς μεταφορές, οι οποίες διαταράσσουν τη λειτουργία των παγκόσμιων εμπορικών ροών και των εφοδιαστικών αλυσίδων. Οι καθυστερήσεις αυτές αποτελούν κρίσιμο παράγοντα αστάθειας, καθώς το σύγχρονο διεθνές εμπόριο βασίζεται σε υψηλό βαθμό στην προβλεψιμότητα, τη χρονική ακρίβεια και τη μείωση του χρόνου μεταφοράς (UNCTAD, 2022).

Ένας από τους βασικότερους μηχανισμούς που οδηγούν σε καθυστερήσεις είναι η απόφαση πολλών ναυτιλιακών εταιρειών να αποφεύγουν τη διέλευση από την Ερυθρά Θάλασσα και το στενό Bab el-Mandeb, επιλέγοντας εναλλακτικές διαδρομές. Η πιο συνηθισμένη επιλογή είναι η παράκαμψη μέσω του Ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδας, η οποία αυξάνει τη διάρκεια των ταξιδιών μεταξύ Ευρώπης και Ασίας κατά αρκετές ημέρες ή και εβδομάδες. Η επιμήκυνση αυτή του χρόνου μεταφοράς έχει άμεσες επιπτώσεις στη διαθεσιμότητα αγαθών και στην ομαλή λειτουργία των εμπορικών δικτύων (UNCTAD, 2022).

Οι καθυστερήσεις επηρεάζουν ιδιαίτερα τις αλυσίδες εφοδιασμού που βασίζονται σε πρακτικές άμεσης παράδοσης, όπου η έγκαιρη παράδοση πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της παραγωγικής διαδικασίας. Η αβεβαιότητα ως προς τους χρόνους παράδοσης αναγκάζει τις επιχειρήσεις να αυξάνουν τα αποθέματά τους ή να αναζητούν εναλλακτικούς προμηθευτές, γεγονός που αυξάνει το κόστος και μειώνει την αποδοτικότητα των εφοδιαστικών αλυσίδων. Έτσι, οι επιπτώσεις των καθυστερήσεων εκτείνονται πολύ πέρα από τον ναυτιλιακό τομέα, επηρεάζοντας τη βιομηχανική παραγωγή και το διεθνές εμπόριο συνολικά (Bueger, 2015).

Παράλληλα, οι καθυστερήσεις δημιουργούν πιέσεις στα λιμάνια προέλευσης και προορισμού. Η άφιξη πλοίων εκτός προγραμματισμού οδηγεί σε συμφόρηση λιμενικών εγκαταστάσεων, καθυστερήσεις στην εκφόρτωση και φόρτωση, καθώς και σε αλυσιδωτές επιπτώσεις στα χερσαία δίκτυα μεταφορών. Το φαινόμενο αυτό

ενισχύει τη γενικευμένη αστάθεια των μεταφορικών συστημάτων και αυξάνει το κόστος σε ολόκληρη την εφοδιαστική αλυσίδα (UNCTAD, 2022).

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι καθυστερήσεις στον τομέα της ενέργειας. Η μεταφορά πετρελαίου και υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) μέσω της Ερυθράς Θάλασσας αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την ενεργειακή ασφάλεια πολλών κρατών, κυρίως στην Ευρώπη και την Ασία. Οι καθυστερήσεις ή οι αναδρομολογήσεις των ενεργειακών φορτίων μπορούν να επηρεάσουν την επάρκεια της προσφοράς και να προκαλέσουν αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας, ενισχύοντας την οικονομική αβεβαιότητα σε διεθνές επίπεδο (ΕΙΑ, 2023).

Επιπλέον, οι καθυστερήσεις εντείνουν τη στρατηγική ευαλωτότητα του διεθνούς εμπορίου απέναντι σε γεωγραφικά «σημεία συμφόρησης». Η εξάρτηση από περιορισμένο αριθμό θαλάσσιων διαδρόμων, όπως η Ερυθρά Θάλασσα και η Διώρυγα του Σουέζ, καθιστά το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα ιδιαίτερα ευάλωτο σε περιφερειακές κρίσεις. Οι επιθέσεις των Χούθι λειτουργούν ως καταλύτης που αναδεικνύει αυτή την αδυναμία, ενισχύοντας τις συζητήσεις για την ανάγκη διαφοροποίησης των εμπορικών διαδρομών και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των εφοδιαστικών αλυσίδων (UNCTAD, 2022).

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι καθυστερήσεις στις μεταφορές που προκαλούνται από την αστάθεια στην Ερυθρά Θάλασσα δεν αποτελούν απλώς παροδικό επιχειρησιακό πρόβλημα, αλλά μία συνεχή πρόκληση για το παγκόσμιο εμπόριο. Η διατάραξη των χρονοδιαγραμμάτων, η αύξηση της αβεβαιότητας και οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες υπογραμμίζουν ότι η ασφάλεια της ναυσιπλοΐας συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία της παγκόσμιας οικονομίας. Ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, οι επιθέσεις των Χούθι αναδεικνύουν πώς μια περιφερειακή κρίση μπορεί να μετατραπεί σε παγκόσμια πρόκληση οικονομικής και στρατηγικής σημασίας.

Ενότητα 3

Κυρώσεις, θεσμικές παρεμβάσεις και διεθνείς απαντήσεις των βασικών δρώντων

Η διεθνής αντίδραση στις επιθέσεις των Χούθι κατά της ναυτιλίας δεν περιορίζεται σε στρατιωτικά μέτρα προστασίας των θαλάσσιων οδών, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, θεσμικών και οικονομικών εργαλείων, με κυριότερο τις κυρώσεις και τις πολυμερείς διπλωματικές παρεμβάσεις. Οι ενέργειες αυτές αποσκοπούν τόσο στον περιορισμό των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των Χούθι όσο και στη διατήρηση της διεθνούς νομιμότητας και της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, βασικής αρχής του διεθνούς δικαίου της θάλασσας (Bueger, 2015).

Οι κυρώσεις αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία άσκησης πίεσης εκ μέρους των διεθνών δρώντων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και άλλες χώρες, έχουν επιβάλει στοχευμένες κυρώσεις σε πρόσωπα και οντότητες που συνδέονται με τους Χούθι, συμπεριλαμβανομένων περιορισμών σε χρηματοοικονομικές συναλλαγές, δεσμεύσεων περιουσιακών στοιχείων και απαγορεύσεων ταξιδιών. Παράλληλα, διεθνή εμπάργκο όπλων επιχειρούν να περιορίσουν τη ροή στρατιωτικού εξοπλισμού προς το κίνημα, με στόχο τη μείωση της ικανότητάς του να διεξάγει επιθέσεις κατά της ναυτιλίας (Phillips, 2017).

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των κυρώσεων όπως φαίνεται παραμένει αντικείμενο έντονης συζήτησης. Παρά την επιβολή τους, οι Χούθι έχουν καταφέρει να διατηρήσουν, και σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμα και να ενισχύσουν τις επιχειρησιακές τους δυνατότητες. Αυτό αποδίδεται τόσο στην πολυπλοκότητα της σύγκρουσης στην Υεμένη όσο και στη στήριξη που λαμβάνουν από περιφερειακούς δρώντες, κυρίως από το Ιράν. Η έμμεση ή άμεση εξωτερική υποστήριξη περιορίζει την αποτελεσματικότητα των κυρώσεων και υπογραμμίζει τα όρια των οικονομικών εργαλείων σε περιβάλλοντα παρατεταμένων συγκρούσεων (Bonnefoy, 2018).

Πέρα από τις μονομερείς κυρώσεις, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι πολυμερείς θεσμικές παρεμβάσεις. Διεθνείς οργανισμοί και σχήματα συνεργασίας, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και περιφερειακές συμμαχίες, επιχειρούν να συντονίσουν τις απαντήσεις τους μέσω ψηφισμάτων, μηχανισμών επιτήρησης και ανταλλαγής πληροφοριών. Οι πρωτοβουλίες αυτές στοχεύουν όχι μόνο στην άμεση αντιμετώπιση των επιθέσεων, αλλά και στη διατήρηση της διεθνούς συναίνεσης γύρω από την ανάγκη προστασίας της παγκόσμιας ναυτιλίας ως συλλογικού αγαθού (UNCTAD, 2022).

Παράλληλα, οι διεθνείς απαντήσεις αποκαλύπτουν τις εντάσεις και τις αντιφάσεις της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Αν και υπάρχει ευρεία συμφωνία ως προς τη σημασία της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, οι διαφορές μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων σχετικά με τον ρόλο της στρατιωτικής ισχύος, τη νομιμότητα ορισμένων παρεμβάσεων και τη σύνδεση της ναυτιλιακής ασφάλειας με τη γενικότερη σύγκρουση στην Υεμένη περιορίζουν τη συνοχή της διεθνούς αντίδρασης. Οι διαφωνίες αυτές δυσχεραίνουν τη διαμόρφωση ενιαίας στρατηγικής και ενισχύουν την αβεβαιότητα στην περιοχή (Phillips, 2017).

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η στάση απέναντι στη συγκεκριμένη απειλή, των περιφερειακών δρώντων, όπως η Σαουδική Αραβία και το Ιράν. Για τη Σαουδική Αραβία, οι επιθέσεις των Χούθι στη ναυτιλία αποτελούν άμεση απειλή τόσο για την εθνική της ασφάλεια όσο και για τις ενεργειακές της εξαγωγές. Αντίθετα, το Ιράν

αντιμετωπίζει τους Χούθι ως στρατηγικό μοχλό επιρροής στην περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας, γεγονός που περιπλέκει περαιτέρω τις διεθνείς προσπάθειες αποκλιμάκωσης και ενίσχυσης της ναυτιλιακής ασφάλειας (Bonnefoy, 2018).

Συνολικά, οι κυρώσεις και οι διεθνείς απαντήσεις απέναντι στις επιθέσεις των Χούθι αναδεικνύουν τόσο την απόπειρα της διεθνούς κοινότητας να προστατεύσει τη ναυτιλία όσο και τα όρια των διαθέσιμων πολιτικών εργαλείων. Η αδυναμία πλήρους αποτροπής των επιθέσεων καταδεικνύει ότι η ναυτιλιακή ασφάλεια δεν μπορεί να διασφαλιστεί αποκλειστικά μέσω κυρώσεων ή στρατιωτικών μέτρων, αλλά απαιτεί μια συνολική πολιτική προσέγγιση που θα αντιμετωπίζει τις βαθύτερες αιτίες της σύγκρουσης στην Υεμένη. Υπό αυτή την έννοια, οι διεθνείς απαντήσεις στη δράση των Χούθι αντικατοπτρίζουν τις προκλήσεις της σύγχρονης διεθνούς τάξης σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης αστάθειας αλλά και ολοένα εντονότερου γεωπολιτικού ανταγωνισμού.

Ενότητα 4

Συνολική αποτίμηση των επιπτώσεων για την παγκόσμια ναυτιλία

Η σύγκρουση στην Υεμένη και η στρατηγική δράση των Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα έχουν καταστεί κρίσιμος παράγοντας αστάθειας για την παγκόσμια ναυτιλία, με πολλαπλά επίπεδα επιπτώσεων σε οικονομικό, λειτουργικό και γεωπολιτικό επίπεδο. Η συνολική αποτίμηση καταδεικνύει ότι οι συνέπειες της αστάθειας στην περιοχή υπερβαίνουν το τοπικό ή περιφερειακό πλαίσιο και επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία των διεθνών εμπορικών ροών.

4.4.1. Οικονομικές και λειτουργικές συνέπειες

Αρχικά, επιθέσεις των Χούθι έχουν οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του κόστους ασφαλείας για τα εμπορικά πλοία που διέρχονται από την Ερυθρά Θάλασσα. Η αύξηση των ασφαλιστρών πολέμου, οι πρόσθετες επενδύσεις σε τεχνολογικά συστήματα επιτήρησης και η ανάγκη εκπαίδευσης των πληρωμάτων δημιουργούν σοβαρά οικονομικά βάρη για τις ναυτιλιακές εταιρείες, τα οποία μετακυλίσονται στους ναυλωτές και τελικά στους καταναλωτές (UNCTAD, 2022, Bueger, 2015).

Παράλληλα, οι καθυστερήσεις στις μεταφορές λόγω της αποφυγής της Ερυθράς Θάλασσας ή της αναδρομολόγησης των πλοίων μέσω εναλλακτικών διαδρομών, όπως το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, προκαλούν διαταραχή των εφοδιαστικών αλυσίδων και επηρεάζουν ιδιαίτερα τις αλυσίδες άμεσης παράδοσης. Η αυξημένη αβεβαιότητα στις παραδόσεις προϊόντων επηρεάζει τη βιομηχανική παραγωγή, τις τιμές και τη λειτουργική ευελιξία των επιχειρήσεων (UNCTAD, 2022, EIA, 2023).

4.4.2. Πολιτικές και θεσμικές συνέπειες

Οι διεθνείς κυρώσεις και οι θεσμικές παρεμβάσεις στοχεύουν στην αποδυνάμωση του κινήματος των Χούθι και την προάσπιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας. Ωστόσο, η περιορισμένη αποτελεσματικότητα των κυρώσεων, λόγω της στήριξης που λαμβάνουν οι Χούθι από περιφερειακούς δρώντες, καθώς και οι διαφορές στη στρατηγική προσέγγιση μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, δείχνουν τα όρια των πολιτικών εργαλείων και την ανάγκη πιο αποτελεσματικών λύσεων που περιλαμβάνουν διπλωματία και πολιτική διαχείριση της κρίσης (Phillips, 2017, Bonnefoy, 2018).

Η συμμετοχή διεθνών οργανισμών και διεθνών αποστολών καταδεικνύει τη σημασία της συλλογικής δράσης για την προστασία των εμπορικών οδών, αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύει την πολυπλοκότητα της διεθνούς συνεργασίας σε ένα περιβάλλον γεωπολιτικών ανταγωνισμών.

4.4.3. Γεωστρατηγικές συνέπειες

Η στρατηγική παρουσία των ξένων δυνάμεων στην Ερυθρά Θάλασσα και η κλιμάκωση της στρατιωτικής δραστηριότητας δημιουργούν ένα πεδίο έντονης γεωπολιτικής αντιπαράθεσης. Η Ερυθρά Θάλασσα, λόγω της θέσης της και της σύνδεσής της με τη Διώρυγα του Σουέζ και τον Κόλπο του Αντέν, μετατρέπεται σε κρίσιμο σημείο παγκόσμιας στρατηγικής σημασίας. Οι Χούθι χρησιμοποιούν την αστάθεια και την παρουσία ξένων δυνάμεων για να ενισχύσουν τη διαπραγματευτική τους θέση, καθιστώντας τον έλεγχο ή την αναταραχή της περιοχής μοχλό επιρροής (Phillips, 2017, Bueger, 2015).

4.4.4 Συστημικές επιπτώσεις

Η συσσώρευση όλων αυτών των παραγόντων, όπως το αυξημένο κόστος ασφάλειας, οι καθυστερήσεις στις μεταφορές, οι κυρώσεις, οι διεθνείς αντιδράσεις και η ένταση που υπάρχει, καταδεικνύουν ότι η δράση των Χούθι δεν αποτελεί μόνο περιφερειακή πρόκληση. Η Ερυθρά Θάλασσα είναι ζωτικής σημασίας για τη διεθνή εμπορική ναυτιλία, και οι διαταραχές της επιδρούν σε ολόκληρο το παγκόσμιο σύστημα, επηρεάζοντας τιμές, τις ροές προϊόντων, την ενεργειακή ασφάλεια και την σταθερότητα των διεθνών αγορών.

Η περίπτωση τους δείχνει ότι μη κρατικοί ένοπλοι δρώντες μπορούν να προκαλέσουν συστημικές επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για την επιβολή στρατιωτικών, πολιτικών και διπλωματικών μέτρων για την προστασία της διεθνούς ναυτιλίας.

Κεφάλαιο πέμπτο

Συζήτηση και Ανάλυση

Η συγκριτική εξέταση των προηγούμενων κεφαλαίων αποδεικνύει ότι η άνοδος των Χούθι στην Υεμένη δεν αποτελεί απλώς ένα περιφερειακό πολιτικό φαινόμενο, αλλά μια στρατηγική αλλαγή με διεθνείς επιπτώσεις. Η κατάρρευση της πολιτικής σταθερότητας μετά την Αραβική Άνοιξη και η σταδιακή διεύρυνση της επιρροής των Χούθι δημιούργησαν ένα περιβάλλον ασύμμετρης απειλής που επηρεάζει άμεσα τις διεθνείς εμπορικές ροές (Phillips, 2017, Bonnefoy, 2018).

Η συστηματική στρατηγική των Χούθι, που περιλαμβάνει επιθέσεις σε εμπορικά πλοία, υποδομές και κρίσιμα chokepoints, όπως το στενό Bab el-Mandeb, έχει μετατρέψει την Ερυθρά Θάλασσα σε περιοχή υψηλού κινδύνου για τη ναυτιλία. Το γεγονός ότι ένα μη κρατικό κίνημα μπορεί να επηρεάσει άμεσα την παγκόσμια οικονομία αναδεικνύει τη νέα δυναμική της ασύμμετρης ασφάλειας στην περιοχή και τις συνέπειες της για τη διεθνή τάξη και το διεθνές εμπόριο (Bueger, 2015).

Η στρατηγική ισχύς των Χούθι βασίζεται στην ικανότητά τους να προκαλούν διακοπές στην εφοδιαστική αλυσίδα και να αναγκάζουν τις ναυτιλιακές εταιρείες σε αναδρομολόγηση πλοίων ή ενισχυμένα μέτρα ασφαλείας. Αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των ασφαλιστρών πολέμου και των λειτουργικών δαπανών, τις καθυστερήσεις στις μεταφορές, τη συμφόρηση λιμένων και την αύξηση των τιμών αγαθών και πρώτων υλών.

Η σχέση αυτή δείχνει ότι η στρατηγική ισχύς ενός περιφερειακού κινήματος μπορεί να μετασχηματιστεί σε παγκόσμια οικονομική επίδραση, υπογραμμίζοντας τη σημασία της Ερυθράς Θάλασσας για το διεθνές εμπόριο (UNCTAD, 2022, EIA, 2023).

Οι διεθνείς απαντήσεις είτε αποτελούν στρατιωτικές αποστολές των ΗΠΑ και της ΕΕ είτε πολυμερείς συνεργασίες και οι κυρώσεις, επιδιώκουν την προστασία της ναυσιπλοΐας και τη διατήρηση της διεθνούς νομιμότητας. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των μέτρων περιορίζεται τις περισσότερες φορές από την ασύμμετρη φύση των επιθέσεων (π.χ. μη επανδρωμένα αεροσκάφη, πυραυλικά χτυπήματα), την περιφερειακή στήριξη προς τους Χούθι από το Ιράν, και την αδυναμία πλήρους συντονισμού μεταξύ διεθνών και περιφερειακών δρώντων (Phillips, 2017, Bonnefoy, 2018).

Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη πολυδιάστατης στρατηγικής, όπου στρατιωτικά, πολιτικά και διπλωματικά εργαλεία συνδυάζονται για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Δυστυχώς, υπάρχουν μακροπρόθεσμες συνέπειες για την παγκόσμια ναυτιλία, και συνολική ανάλυση δείχνει ότι οι επιπτώσεις για την παγκόσμια ναυτιλία δεν θα είναι παροδικές. Η Ερυθρά Θάλασσα αποτελεί ζωτικό διάδρομο μεταφοράς αγαθών για τον κόσμο, συνδέοντας Ευρώπη, Ασία και Μέση Ανατολή μέσω της Διώρυγας του Σουέζ και του κόλπου του Αντέν. Οι συνεχείς επιθέσεις των Χούθι δημιουργούν αβεβαιότητα για τις επιχειρησιακές διαδρομές των πλοίων, αύξηση κόστους για

ναυτιλιακές και ασφαλιστικές εταιρείες, πιθανές διαταραχές στην ενεργειακή ασφάλεια και κίνδυνο αναθεώρησης των διεθνών εμπορικών στρατηγικών.

Η συνέπεια είναι ότι μια περιφερειακή σύγκρουση μπορεί να προκαλέσει συστημικές επιπτώσεις, που επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία και εμπορική σταθερότητα (UNCTAD, 2022, EIA, 2023).

Η περίπτωση των Χούθι δείχνει ότι οι μη κρατικοί δρώντες μπορούν να μετατρέψουν την ασύμμετρη απειλή σε διαπραγματευτικό πλεονέκτημα. Ταυτόχρονα, αποκαλύπτει ότι η διεθνής κοινότητα πρέπει να επανεξετάσει τη στρατηγική προστασίας των θαλάσσιων εμπορικών δρόμων, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των εφοδιαστικών αλυσίδων και συνδυάζοντας στρατιωτική ισχύ με διπλωματία, κυρώσεις και πολιτική διαχείριση της κρίσης.

Συνεπώς, από όλα τα παραπάνω τεκμαίρεται ότι η άνοδος των Χούθι έχει ενισχύσει τη στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας και των διεθνών θαλάσσιων διαδρόμων, ενώ οι επιπτώσεις στην παγκόσμια ναυτιλία είναι πολύπλευρες: οικονομικές, λειτουργικές, γεωπολιτικές και συστημικές. Ταυτόχρονα, οι διεθνείς απαντήσεις περιορίζονται από την πολυπλοκότητα της ασύμμετρης σύγκρουσης και την περιφερειακή στήριξη των Χούθι, επομένως απαιτείται ολοκληρωμένη στρατηγική που θα συνδυάζει στρατιωτικά, πολιτικά και διπλωματικά μέτρα για τη μείωση της απειλής και την αποκατάσταση της σταθερότητας.

Η αναλυτική αυτή προσέγγιση δείχνει ότι η κρίση στην Υεμένη και η στρατηγική των Χούθι αποτελούν παράδειγμα σύγχρονης γεωπολιτικής ασύμμετρης απειλής με παγκόσμιες επιπτώσεις, υπογραμμίζοντας τη στενή αλληλεξάρτηση της τοπικής αστάθειας και της διεθνούς εμπορικής ασφάλειας.

Κεφάλαιο έκτο

Συμπεράσματα και Προοπτικές για το Μέλλον

Η Ερυθρά Θάλασσα συνιστά έναν από τους πλέον κρίσιμους γεωστρατηγικούς θαλάσσιους διαδρόμους του σύγχρονου διεθνούς συστήματος, καθώς λειτουργεί ως βασικός σύνδεσμος μεταξύ της Ευρώπης, της Ασίας και της Ανατολικής Αφρικής. Η σημασία της δεν περιορίζεται μόνο στη γεωγραφική της θέση, αλλά φαίνεται και στη λειτουργία της ως κεντρικού κόμβου για τη μεταφορά εμπορευμάτων, ενεργειακών πόρων και στρατηγικών πρώτων υλών. Μέσω της Ερυθράς Θάλασσας και της Διώρυγας του Σουέζ διέρχεται σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου, γεγονός που καθιστά την περιοχή ζωτικής σημασίας για τη σταθερότητα της διεθνούς οικονομίας (UNCTAD, 2022).

Η παρούσα εργασία ανέδειξε ότι η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας δεν είναι απλό χαρακτηριστικό της διεθνούς ναυτιλίας, αλλά δυναμικό αποτέλεσμα των

πολιτικών και στρατιωτικών εξελίξεων στην ευρύτερη περιοχή. Η κατάρρευση της πολιτικής τάξης στην Υεμένη μετά την Αραβική Άνοιξη και η άνοδος των Χούθι έχουν μεταβάλει ριζικά το περιβάλλον ασφάλειας στη νότια είσοδο της Ερυθράς Θάλασσας, ιδίως στο στενό Bab el-Mandeb. Το συγκεκριμένο σημείο λειτουργεί ως στρατηγική διαδρομή, της οποίας η αποσταθεροποίηση έχει άμεσες και δυσανάλογες επιπτώσεις στο παγκόσμιο εμπόριο.

Η δράση των Χούθι καταδεικνύει ότι η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας ενισχύεται όχι μόνο λόγω του όγκου των εμπορικών ροών, αλλά και λόγω της ευαλωτότητας της περιοχής σε απειλές. Ένα μη κρατικό ένοπλο κίνημα, αξιοποιώντας περιορισμένα στρατιωτικά μέσα και την γεωγραφική εγγύτητα σε κρίσιμα θαλάσσια περάσματα, μπορεί να επηρεάσει την παγκόσμια ναυτιλία και να προκαλέσει ανακατατάξεις στις διεθνείς εμπορικές διαδρομές. Η εξέλιξη αυτή επιβεβαιώνει ότι η θαλάσσια ασφάλεια δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την ισχύ των κρατών, αλλά και από τη σταθερότητα των παράκτιων περιοχών και την αποτελεσματικότητα των κρατικών θεσμών (Bueger, 2015).

Παράλληλα, η αυξημένη διεθνής στρατιωτική παρουσία στην Ερυθρά Θάλασσα υπογραμμίζει τον ρόλο της ως πεδίου γεωπολιτικού ανταγωνισμού. Η εμπλοκή των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιφερειακών δυνάμεων, όπως η Σαουδική Αραβία και το Ιράν, καταδεικνύει ότι η ασφάλεια της περιοχής συνδέεται άρρηκτα με τις ευρύτερες ισορροπίες ισχύος στη Μέση Ανατολή. Η Ερυθρά Θάλασσα, επομένως, δεν αποτελεί απλώς εμπορικό διάδρομο, αλλά στρατηγικό χώρο όπου συγκλίνουν οικονομικά, στρατιωτικά και πολιτικά συμφέροντα (Phillips, 2017).

Τέλος, η ανάλυση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η στρατηγική σημασία της Ερυθράς Θάλασσας θα συνεχίσει να αυξάνεται στο μέλλον, καθώς η παγκόσμια οικονομία παραμένει σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από τις θαλάσσιες μεταφορές. Η αστάθεια στην Υεμένη και η δράση των Χούθι λειτουργούν ως υπενθύμιση ότι η ασφάλεια των διεθνών θαλάσσιων δρόμων δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη, αλλά απαιτεί συνεχή διεθνή προσοχή, συντονισμό και μακροπρόθεσμη στρατηγική που να συνδυάζει την προστασία της ναυτιλίας με την πολιτική σταθεροποίηση των παράκτιων κρατών για αμεσότερα αποτελέσματα.

Πιθανές λύσεις για την αποκατάσταση της ασφάλειας και της σταθερότητας στη θαλάσσια κυκλοφορία

Η αποκατάσταση της ασφάλειας στη θαλάσσια κυκλοφορία της Ερυθράς Θάλασσας αποτελεί σύνθετη πρόκληση, καθώς οι απειλές που αναδύονται στην περιοχή δεν είναι αποκλειστικά στρατιωτικού χαρακτήρα, αλλά συνδέονται με βαθύτερες πολιτικές, κοινωνικές και γεωπολιτικές δυναμικές. Ως εκ τούτου, η αντιμετώπισή

τους απαιτεί μια πολυεπίπεδη στρατηγική που συνδυάζει μέτρα άμεσης αποτροπής με μακροπρόθεσμες πολιτικές παρεμβάσεις.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, οι διεθνείς ναυτικές αποστολές ασφαλείας και οι επιχειρήσεις συνοδείας εμπορικών πλοίων αποτελούν βασικό εργαλείο για τον περιορισμό των κινδύνων. Η παρουσία πολεμικών πλοίων λειτουργεί αποτρεπτικά έναντι επιθέσεων και συμβάλλει στη διατήρηση της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας σε κρίσιμα θαλάσσια περάσματα, όπως το Bab el-Mandeb. Ωστόσο, η εμπειρία των τελευταίων ετών καταδεικνύει ότι η στρατιωτική προστασία από μόνη της δεν επαρκεί για την εξάλειψη των απειλών, ιδίως όταν αυτές προέρχονται από μη κρατικούς ένοπλους δρώντες που αξιοποιούν ασύμμετρες τακτικές (Bueger, 2015).

Πέραν της στρατιωτικής διάστασης, ιδιαίτερη σημασία αποκτά η ενίσχυση της διεθνούς θεσμικής συνεργασίας. Ο συντονισμός μεταξύ κρατών, διεθνών οργανισμών, ναυτιλιακών εταιρειών και ασφαλιστικών φορέων μπορεί να βελτιώσει την ανταλλαγή πληροφοριών, την έγκαιρη προειδοποίηση και τη διαχείριση κινδύνων. Η ανάπτυξη κοινών πρωτοκόλλων ασφαλείας και η εναρμόνιση των κανόνων ναυσιπλοΐας συμβάλλουν στη μείωση της αβεβαιότητας και στην αύξηση της ανθεκτικότητας του διεθνούς ναυτιλιακού συστήματος (UNCTAD, 2022).

Σε στρατηγικό και πολιτικό επίπεδο, η βιώσιμη ασφάλεια της Ερυθράς Θάλασσας συνδέεται άμεσα με την επίλυση της σύγκρουσης στην Υεμένη. Η ανάλυση έδειξε ότι οι επιθέσεις των Χούθι στη ναυτιλία δεν μπορούν να αποσυνδεθούν από την εσωτερική πολιτική κρίση, την κρατική αποδυνάμωση και τον περιφερειακό ανταγωνισμό. Συνεπώς, η διεθνής κοινότητα οφείλει να επενδύσει σε διπλωματικές διαδικασίες που θα αντιμετωπίζουν τις βαθύτερες αιτίες της σύγκρουσης, προωθώντας μια πολιτική λύση που θα περιορίζει τον ρόλο των ένοπλων μη κρατικών δρώντων και θα ενισχύει τη λειτουργία των κρατικών θεσμών (Phillips, 2017).

Επιπλέον, η ενσωμάτωση των παράκτιων κρατών της Ερυθράς Θάλασσας σε περιφερειακά σχήματα ασφαλείας μπορεί να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη σταθεροποίηση της περιοχής. Η ανάπτυξη μηχανισμών περιφερειακού διαλόγου και συνεργασίας για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας ενισχύει την αίσθηση κοινής ευθύνης και μειώνει την εξάρτηση από εξωτερικές στρατιωτικές παρεμβάσεις. Παρότι οι πολιτικές αντιπαραθέσεις καθιστούν δύσκολη την υλοποίηση τέτοιων πρωτοβουλιών, η εμπειρία άλλων θαλάσσιων περιοχών υποδεικνύει ότι η περιφερειακή συνεργασία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς τις διεθνείς αποστολές.

Συνολικά, η ανάλυση καταδεικνύει ότι η αποκατάσταση της ασφαλείας στη θαλάσσια κυκλοφορία της Ερυθράς Θάλασσας δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω μονοδιάστατων λύσεων. Απαιτείται ένας συνδυασμός στρατιωτικής αποτροπής,

θεσμικής συνεργασίας και πολιτικής σταθεροποίησης, ο οποίος να ανταποκρίνεται τόσο στις άμεσες απειλές όσο και στις δομικές αιτίες της αστάθειας. Μόνο μέσα από αυτή τη συνθετική προσέγγιση μπορεί να διασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η ελευθερία της ναυσιπλοΐας και η σταθερότητα των διεθνών εμπορικών δρόμων.

Μελλοντικές προοπτικές για την Ερυθρά Θάλασσα και τη διεθνή ναυτιλία

Οι μελλοντικές προοπτικές της Ερυθράς Θάλασσας ως κρίσιμου ναυτιλιακού διαδρόμου θα διαμορφωθούν από τη σύγκλιση τριών βασικών παραγόντων: την εξέλιξη της σύγκρουσης στην Υεμένη, τη δυναμική των περιφερειακών γεωπολιτικών ανταγωνισμών και την ικανότητα της διεθνούς κοινότητας να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις αναδυόμενες απειλές κατά της ναυσιπλοΐας. Η αλληλεπίδραση αυτών των παραμέτρων καθιστά το μέλλον της περιοχής αβέβαιο, αλλά ταυτόχρονα στρατηγικά κρίσιμο.

Σε ένα πιο κακό σενάριο για το μέλλον, η συνέχιση ή η κλιμάκωση της σύγκρουσης στην Υεμένη, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των στρατιωτικών δυνατοτήτων των Χούθι, ενδέχεται να παγιώσει την Ερυθρά Θάλασσα ως ζώνη μόνιμης ανασφάλειας. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι επιθέσεις κατά εμπορικών πλοίων θα μπορούσαν να καταστούν πιο συστηματικές, οδηγώντας σε περαιτέρω αύξηση του κόστους ασφάλειας, σε μακροχρόνιες αναδρομολογήσεις πλοίων και σε αναδιάρθρωση των παγκόσμιων θαλάσσιων εμπορικών δικτύων. Η εξέλιξη αυτή θα είχε δυσανάλογες επιπτώσεις για την Ευρώπη και την Ασία, που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη Διώρυγα του Σουέζ για τη μεταφορά αγαθών και ενεργειακών πόρων (UNCTAD, 2022).

Από την άλλη, σε ένα πιο αισιόδοξο σενάριο, η σταδιακή αποκλιμάκωση της σύγκρουσης στην Υεμένη και η πρόοδος προς μια πολιτική λύση θα μπορούσαν να μειώσουν σημαντικά τις απειλές κατά της ναυσιπλοΐας. Η αποδυνάμωση των ένοπλων μη κρατικών δρώντων και η ενίσχυση των κρατικών θεσμών θα συνέβαλαν στη βελτίωση του περιβάλλοντος ασφάλειας, επιτρέποντας την ομαλοποίηση των ναυτιλιακών ροών και τη μείωση των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη διεθνή ναυτιλία. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτό το σενάριο, η ανάγκη διατήρησης μηχανισμών επιτήρησης και πρόληψης θα παραμείνει κρίσιμη, καθώς η περιοχή θα συνεχίσει να αποτελεί στρατηγικό σημείο διέλευσης.

Παράλληλα, οι μελλοντικές εξελίξεις στη διεθνή ναυτιλία, όπως η ψηφιοποίηση διαφόρων εργαλείων, η αυτοματοποίηση και η αυξανόμενη έμφαση στην ανθεκτικότητα των εφοδιαστικών αλυσίδων, ενδέχεται να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι κίνδυνοι στην Ερυθρά Θάλασσα. Οι ναυτιλιακές εταιρείες πιθανόν να επενδύσουν περισσότερο σε τεχνολογίες επιτήρησης, ανάλυσης κινδύνων και ευέλικτων δρομολογίων, προκειμένου να περιορίσουν την έκθεσή τους σε γεωπολιτικές κρίσεις. Παρά αυτά, η τεχνολογική προσαρμογή δεν

μπορεί να υποκαταστήσει την ανάγκη για πολιτική σταθερότητα και διεθνή συνεργασία.

Σε γεωπολιτικό επίπεδο, η Ερυθρά Θάλασσα αναμένεται να παραμείνει πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ παγκόσμιων και περιφερειακών δυνάμεων. Η αυξημένη παρουσία ξένων ναυτικών δυνάμεων ενδέχεται να λειτουργήσει ως παράγοντας αποτροπής, αλλά ταυτόχρονα εγκυμονεί τον κίνδυνο ακούσιας κλιμάκωσης. Η πρόκληση για τη διεθνή κοινότητα θα είναι να ισορροπήσει μεταξύ της ανάγκης προστασίας της ναυσιπλοΐας και της αποφυγής περαιτέρω στρατιωτικοποίησης της περιοχής (Phillips, 2017).

Συνοψίζοντας, οι μελλοντικές προοπτικές της Ερυθράς Θάλασσας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα διαχείρισης της πολιτικής αστάθειας στην Υεμένη και του ευρύτερου περιφερειακού ανταγωνισμού. Η περίπτωση των Χούθι καταδεικνύει ότι η ασφάλεια των παγκόσμιων θαλάσσιων δρόμων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επίλυση χερσαίων συγκρούσεων και τη σταθερότητα των παράκτιων κρατών. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης σταθερότητας στη διεθνή ναυτιλία απαιτεί όχι μόνο επιχειρησιακή ετοιμότητα, αλλά και στρατηγική πρόνοια, διπλωματική δέσμευση και πολιτική βούληση.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Bonnefoy, L. (2018). *Yemen and the world: Beyond insecurity*. Oxford University Press.

Bueger, C. (2015). What is maritime security? *Marine Policy*, 53, 159–164.
<https://doi.org/10.1016/j.marpol.2014.12.005>

Energy Information Administration (EIA). (2023). *World oil transit chokepoints*. U.S. Department of Energy.
https://www.eia.gov/international/content/analysis/transit_chokepoints/

Phillips, S. (2017). *Yemen and the politics of permanent crisis*. Routledge.

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2022). *Review of maritime transport 2022*.

United Nations. <https://unctad.org/webflyer/review-maritime-transport-2022>

Carlson, J. (2024). *Houthi motivations driving the Red Sea crisis*. *Marine Corps University Journal*, 15(2). <https://doi.org/10.21140/mcu.j.20241502006>

Raza, M. T., & Qadeer, S. (2024). *Houthi shipping attacks in the Red Sea: Ramification of global shipping disruptions*. *Policy Research Journal*, 2(4), 1933–1940. Retrieved from <https://policyrj.com/1/article/view/231> [Policy Research Journal](#)

International Transport Forum (ITF). (2024). *The Red Sea crisis: Impacts on global shipping and the case for international cooperation*. OECD Publishing. Retrieved from <https://itf-oecd.org/sites/default/files/repositories/red-sea-crisis-impacts-global-shipping.pdf>

Associated Press. (2025, July 16). *UN Council authorizes continuing vigilance of attacks by Yemen's Houthi rebels on Red Sea shipping*. AP News. <https://apnews.com/article/50c0ba1045fc5c01838a780d05182c9e> [AP News](#)

